

Onderzoek  
verdeelmodellen WWB  
2010

Technische bijlage

Nynke de Groot  
Leo Aarts

Onderzoek in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en  
Werkgelegenheid in samenwerking met Andersson Elffers Felix (AEF)

© **A**arts De Jong Wilms Goudriaan **P**ublic **E**conomics bv (APE)

Den Haag, januari 2009

Onderzoek verdeelmodellen 2010, Technische bijlage  
Nynke de Groot en Leo Aarts

**Ape** rapport nr. 575

© 2009 **A**arts De Jong Wilms Goudriaan **P**ublic **E**conomics bv (APE)

Website: [www.ape.nl](http://www.ape.nl)

Omslag: Brordus Bunder, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

# INHOUD

1	INLEIDING	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Aanleiding van het onderzoek	3
1.3	Onderzoeksvragen	4
2	ARBEIDSMARKTKENMERKEN	7
2.1	Gewogen COROP	7
2.1.1	Constructie gewogen COROP	7
2.1.2	Geschatte coëfficiënten	8
2.1.3	Herverdeeeffecten	9
2.1.4	Budgetverschuivingen	12
2.2	Gewogen RPA	15
2.2.1	Constructie gewogen RPA	15
2.2.2	Geschatte coëfficiënten	16
2.2.3	Herverdeeeffecten	17
2.2.4	Budgetverschuivingen	20
2.3	Ruimtelijke maat	21
2.3.1	Constructie ruimtelijke maat	21
2.3.2	Geschatte coëfficiënten	22
2.3.3	Herverdeeeffecten	23
2.3.4	Budgetverschuivingen	25
2.4	Kansen voor laagopgeleiden	28
2.4.1	Constructie kansen op de arbeidsmarkt laagopgeleiden	28
2.4.2	Geschatte coëfficiënten	29
2.4.3	Herverdeeeffecten	31
2.4.4	Budgetverschuivingen	33
3	HUURWONINGEN	36
3.1	Constructie goedkope huurwoningen	36
3.2	Geschatte coëfficiënten	36
3.3	Herverdeeeffecten	37
3.4	Budgetverschuivingen	40
3.4.1	Budgetverschuivingen in euro's	40
3.4.2	Procentuele budgetverschuivingen	45
4	STABILITEIT	50
4.1	Algemene verdeelkenmerken	50
4.1.1	Budgetmutaties ten opzichte van het uitgangsmodel	51

4.2	Laagopgeleiden	51
4.2.1	Budgetmutaties ten opzichte van het uitgangsmodel	52
4.2.2	Mutaties in de definitie van laagopgeleiden	52
4.3	Meerjarige gemiddelden	55
4.3.1	Geschatte coëfficiënten	56
4.3.2	Budgetmutaties	58
4.3.3	Herverdeeeffecten	59
4.4	Aanpassing systematiek	59
4.4.1	Herverdeeeffecten	60
4.4.2	Budgetverschuivingen ten opzichte van constant budgetaandeel	63
5	WERKDEEL	64
5.1	Herschating van het werkdeel	64
5.1.1	Geschatte coëfficiënten	64
5.1.2	Budgetverschuivingen	65
5.2	Verbetering arbeidsmarktfactoren	72
5.2.1	Budgetverschuivingen	72

# **1 INLEIDING**

## **1.1 Leeswijzer**

In het lopende onderhoudstraject heeft APE een aantal mogelijkheden voor verbetering van de objectieve verdeelsleutel inkomensdeel en werkdeel onderzocht. Deze technische bijlage bevat extra achtergrondmateriaal bij het hoofdrapport. Deze bijlage is niet zelfstandig leesbaar, het is een aanvulling op het hoofdrapport. Het hoofdrapport bevat een overzicht van de analyses en de aanbevelingen.

## **1.2 Aanleiding van het onderzoek**

Sinds de invoering van de Wet werk en bijstand (WWB) in 2004 zijn de gemeenten financieel verantwoordelijk voor de bijstandslasten. Gemeenten ontvangen een budget voor de bekostiging van de uitkeringsuitgaven, het inkomensdeel, en een budget voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden, het werkdeel. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) berekent de gemeentelijke budgetten met verdeelsleutels die worden toegepast op de macrobudgetten voor het inkomensdeel en het werkdeel.

Uit de evaluatie van het objectief verdeelmodel is gebleken dat bestuurders pleiten voor handhaving van het huidige verdeelmodel, maar dat dit model wel aangepast moet worden als daardoor eventueel onrechtvaardige uitgangsposities verbeterd worden. Uit de bestuurlijke beoordeling in de evaluatie is gebleken dat de bestuurders veel belang hechten aan plausibiliteit en stabiliteit. Naar aanleiding van de evaluatie van het objectief verdeelmodel Inkomensdeel heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer te kennen gegeven dat hij het huidige model wil handhaven. Wel wil hij aanvullend onderzoek naar de wijze waarop de lokale arbeidsmarkt en de maatstaf huurwoningen op dit moment in het verdeelmodel zijn verwerkt. Daarnaast wil hij ook onderzoek naar de arbeidsmarktfactor in het verdeelmodel werkdeel. De Tweede Kamer heeft op 27 februari 2008 ingestemd met deze lijn. Naar aanleiding van de aanbevelingen laat SZW nu via onderhavig onderzoek nagaan of de objectieve verdeelmodellen inkomensdeel en werkdeel verder kunnen worden verbeterd.

### 1.3 Onderzoeksvragen

Het onderzoek richt zich op een verbetering van het huidige verdeelmodel inkomensdeel APE2008.25 met betrekking tot de arbeidsmarktfactoren en het verdeelkenmerk huurwoningen. Naast verbeteringen in de aansluiting tussen budgetten en uitgaven – de verdelende werking –, gaat het om vergroting van de stabiliteit van de budgetten. Modelaanpassingen in het verleden hebben bijgedragen aan instabiliteit. SZW wil het verdeelmodel daarom alleen aanpassen als dit leidt tot een substantiële verbetering. Daarnaast richt dit onderzoek zich ook op de mogelijkheden om de stabiliteit van het verdeelmodel I-deel te bevorderen. Ten slotte wordt onderzoek verricht naar de herschatting van de gewichten van het werkdeel en de verbetering van de arbeidsmarktfactor in het verdeelmodel werkdeel.

We hebben de centrale onderzoeksvraag van de opdrachtgever uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

1. *Arbeidsmarktkenmerken in het Inkomensdeel*
  - a Hoe is de arbeidsmarktfactor op te nemen in het verdeelmodel inkomensdeel zodat wordt aangesloten bij het doel dat deze factor een indicatie vormt van de mate waarin de bijstandsuitgaven positief of negatief worden beïnvloed?
  - b Zijn of komen de benodigde data beschikbaar en wat is de kwaliteit daarvan?
  - c Wat zijn na herschatting van het verdeelmodel inkomensdeel de gewichten van de nieuwe arbeidsmarktfactoren en van de andere maatstaven?
  - d Wat is de invloed van de herschattingen op de stabiliteit van de modellen?
  
2. *Huurwoningen in het verdeelmodel Inkomensdeel*
  - a Is de maatstaf goedkope huurwoningen een alternatief voor de maatstaf huurwoningen in het verdeelmodel inkomensdeel waarmee de plausibiliteit wordt verhoogd?
  - b Is hierbij sprake van een substantiële verbetering van het verdeelmodel na vervanging van de arbeidsmarktfactor?
  - c Wat is het gevolg van goedkope huurwoningen wat betreft de herverdeeleeffecten en de stabiliteit?

3. *Stabiliteit in het verdeelmodel Inkomensdeel*
  - a Is het mogelijk de stabiliteit van de budgetten in het verdeelmodel inkomensdeel substantieel te vergroten, bijvoorbeeld door het gebruik van meerjarige gemiddelden?
  
4. *Het verdeelmodel Werkdeel*
  - a Kan dezelfde arbeidsmarktfactor als die in het inkomensdeel worden gebruikt voor het verdeelmodel werkdeel?
  - b Wat zijn na herschatting van het verdeelmodel werkdeel de gewichten van de nieuwe arbeidsmarktfactoren en van de andere maatstaven? Welke voor- en nadelen heeft het herschatten van de gewichten voor het werkdeel? Kunnen, bij volledige ingroei in het objectief verdeelmodel, negatieve budgetten nog steeds worden voorkomen?

### **Onderzoeksopzet**

Het onderzoek naar de mogelijkheden tot verbetering van de arbeidsmarktfactoren in het verdeelmodel heeft de hoogste prioriteit. Als er een verbetering in het verdeelmodel inkomensdeel is gerealiseerd, wordt bekeken of het verdeelkenmerk huurwoningen nog verdere verbeteringsmogelijkheden biedt. Daarnaast onderzoeken we de stabiliteit van het huidige uitgangsmodel onafhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek van de arbeidsmarktfactoren en de huurwoningen. We vervangen bij elke variant de verdeelkenmerken in het uitgangsmodel APE2008.25 door de aangepaste verdeelkenmerken en vergelijken de resultaten van het model met het uitgangsmodel. We beoordelen de modellen op verdelende werking, plausibiliteit, stabiliteit, transparantie, actualiteit en technische haalbaarheid.

Wat betreft het verdeelmodel werkdeel wordt er eerst onderzocht wat de effecten zijn van een herschatting van de gewichten. In dit nieuwe model wordt gekeken of de nieuwe arbeidsmarktfactor toegevoegde waarde heeft.

### **Betrokkenheid van derden bij het onderzoek**

Het ministerie van SZW heeft belanghebbende partijen op verschillende manieren bij de voortgang van het onderzoekstraject betrokken. De klankbordgroep Verdeelmodellen WWB 2010 heeft het ministerie van SZW geadviseerd over de opzet en uitvoering van het onderzoek. In deze klankbordgroep zitten vertegenwoordigers van gemeenten (Den Haag, Enschede, Leeuwarden, Dordrecht), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Divosa, het ministerie van Financiën, het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Economische Zaken, de Raad voor

de Financiële Verhoudingen, het Centraal Bureau voor de Statistiek en het ministerie van SZW. Er zijn door de onderzoekers tussentijdse presentaties gehouden aan de klankbordgroep en bij de Raad voor de Financiële Verhoudingen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.



## **2 ARBEIDSMARKTKENMERKEN**

In het huidige verdeelmodel worden de vier economische kenmerken gemeten op het niveau van de COROP-regio. Het gaat hierbij om de kenmerken werkzame beroepsbevolking, banen handel en horeca, procentuele banengroei en banen per hoofd van de beroepsbevolking. In de evaluatie zijn kanttekeningen geplaatst bij de meting op COROP-niveau. Men wijst erop dat de COROP-regio's verschillen in samenstelling. Zo zijn er grote regio's met veel gemeenten en ook kleine, soms met niet meer dan twee gemeenten. Ten tweede strookt de indeling in COROP-regio's soms niet met de economische oriëntatie van een gemeente. Vooral gemeenten aan de randen van de COROP-regio zijn soms meer georiënteerd op de gemeenten van een naburige COROP dan op de gemeenten in de eigen regio. Ten derde worden vraagtekens geplaatst bij de relevantie van de regionale schaal voor de lokale situatie. Hoe relevant is bijvoorbeeld het regionale percentage banen in de handel en horeca voor de arbeidskansen in een specifieke gemeente, als er in de gemeente zelf veel minder banen in deze sectoren beschikbaar zijn? In het hoofdrapport staan de resultaten van vier verschillende mogelijkheden tot verbetering van de arbeidsmarktkenmerken in het verdeelmodel, gewogen COROP, gewogen RPA, de ruimtelijke maat en kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden. Dit hoofdstuk is een aanvulling op de resultaten in het hoofdrapport.

### **2.1 Gewogen COROP**

#### *2.1.1 Constructie gewogen COROP*

Bij gewogen COROP vervangen we de vier arbeidsmarktfactoren die gemeten worden op COROP-niveau (werkzame beroepsbevolking, banengroei, banen handel en horeca, banen per hoofd van de beroepsbevolking) door dezelfde factoren gemeten door gewogen COROP. Op basis van cijfers van de woon- en werkregio van hoofdbanen van het CBS bekijken we eerst in welke COROP-regio's de inwoners van een gemeente werken. Als voorbeeld nemen we een gemeente in COROP A waarvan 70% van de inwoners in de eigen COROP A werkt, 20% werkt in COROP B en 10% werkt in COROP C. Het percentage werkzame beroepsbevolking is 90% voor COROP A, 95% voor COROP B en 92% voor COROP C. De gewogen COROP score voor de gemeente is dan

$0,7*90+0,2*95+0,1*92=91,2\%$ . De score neemt voor de gemeente dus toe door het gebruik van gewogen COROP, omdat de inwoners van de gemeente in COROP-regio's werken waar het percentage werkzame beroepsbevolking hoger is dan in de eigen COROP. De gewogen scores van de overige arbeidsmarktfactoren worden op dezelfde manier bepaald.

### *2.1.2 Geschatte coëfficiënten*

We vervangen de waarden van de arbeidsmarktkenmerken op COROP-niveau door de waarden van de kenmerken op gewogen COROP-niveau en herschatten het model. De geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP staan in tabel 2.1. Het percentage verklaarde variantie is wat hoger voor het model met gewogen COROP, 96,7% tegen 96,0% voor het uitgangsmodel. We zien dat de meeste gewichten weinig veranderen. De gewichten van de arbeidsmarktfactoren zelf veranderen wel sterk. Het gewicht van deze factoren neemt (in absolute zin) toe, hun betekenis bij de bepaling van de budgetten neemt daarom ook toe. Dit wordt gecompenseerd door een stijging van de vaste voet. De gewichten van de arbeidsmarktfactoren hebben allemaal een negatief teken, als dit gewicht toeneemt krijgt een gemeente meer aftrek voor haar arbeidsmarktfactoren. De vaste voet stijgt om deze aftrek weer te compenseren. Verder zien we dat het gewicht van arbeidsongeschikten sterk afneemt, dit verdeelkenmerk verliest betekenis nu de arbeidsmarktfactoren anders gemeten worden. Huurwoningen is niet meer significant in het model met gewogen COROP.

Tabel 2.1: *Geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP, 2006*

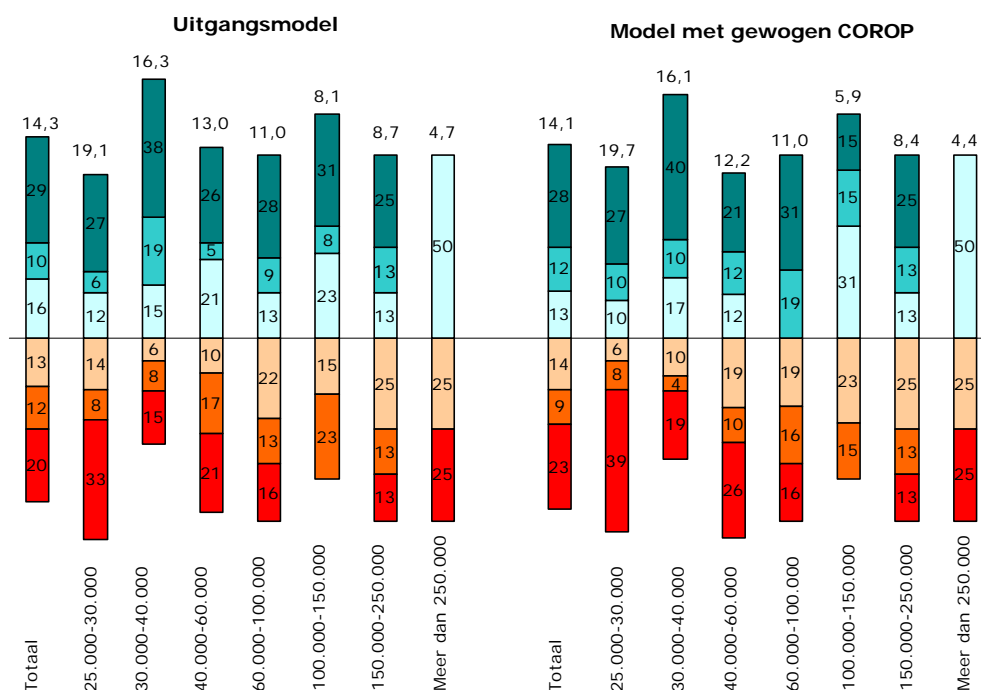
Verdeelkenmerk	Uitgangsmodel	Model met gewogen COROP
Lage inkomens (15-64 jaar)	27,5	24,9
Eenouderhuishoudens (15-44 jaar, 3-jaars)	76,9	79,3
Arbeidsongeschikten (15-64 jaar)	-26,4	-18,6
Totaal alloctonen (15-64 jaar, 3-jaars)	5,2	6,0
Laagopgeleiden (15-64 jaar, 3-jaars)	5,8	5,1
Huurwoningen	2,9	<u>2,1<sup>a</sup></u>
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	1,9
Inwoners stedelijk gebied	-1,3	-1,4
Werkzame beroepsbevolking (3-jaars)	-24,4	-39,8
Banen handel en horeca	-22,2	-28,2
Banengroei	-19,2	-39,4
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-3,1	-4,6
Bevolkingsgroei (perc per jaar, 2001-2006)	-20,2	-20,3
Vaste voet	2491,0	4204,4
Verklaringsgraad (R <sup>2</sup> )	96,0	96,7
Aantal gemeenten	196	196

<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

### 2.1.3 Herverdeeeffecten

In grafiek 2.1 staan de procentuele herverdeeeffecten per grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP. Het model met gewogen COROP heeft een lager gemiddeld absoluut herverdeeeffect, namelijk 14,1. Het gemiddeld absoluut herverdeeeffect van het uitgangsmodel is 14,3. We zien dat voor beide modellen het herverdeeeffect afneemt naarmate de gemeenten meer inwoners hebben. Het model met gewogen COROP heeft grotere herverdeeeffecten voor de kleinste gemeenten met minder dan 30.000 inwoners, voor alle andere grootteklassen zijn de herverdeeeffecten bij het uitgangsmodel groter.

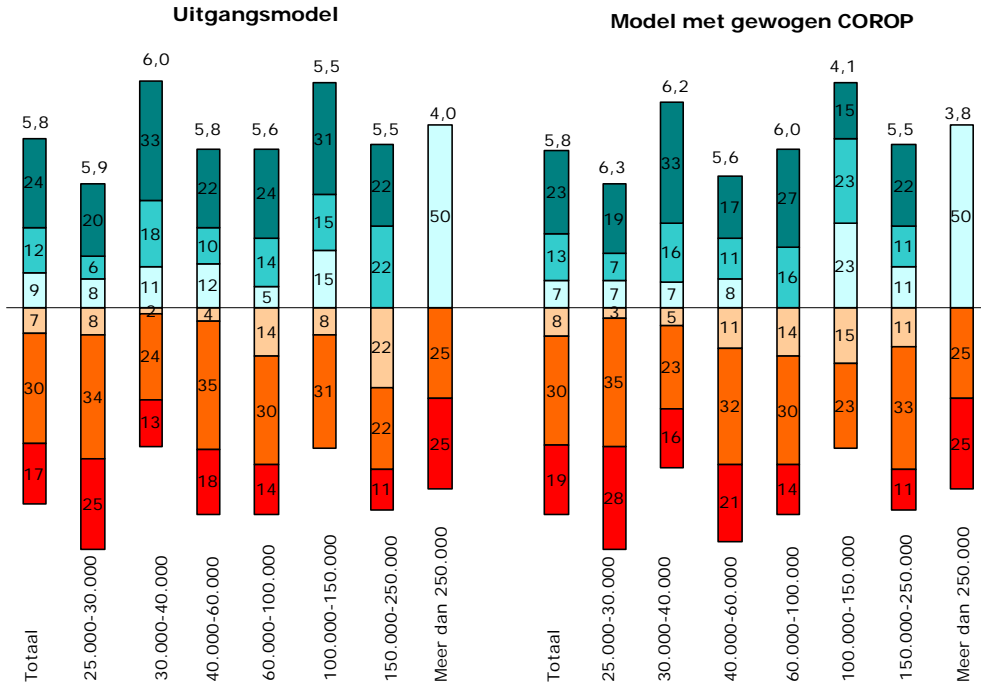
Grafiek 2.1: Procentuele herverdeeffecten per grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP, 2006



In grafiek 2.2 staan de procentuele effectieve herverdeeffecten per grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP<sup>1</sup>. In drie van de zeven grootteklassen is het gemiddelde procentuele effectieve herverdeeffect voor het model met gewogen COROP hoger, voor alle gemeenten in totaal is er geen verschil tussen het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP.

<sup>1</sup> De genoemde effectieve herverdeeffecten hebben betrekking op de volledig objectieve budgetten. Voor gemeenten met minder dan 40.000 inwoners verschillen de feitelijke budgetten van de objectieve budgetten omdat zij deels historisch gebudgetteerd worden. De (feitelijke) effectieve herverdeeffecten zullen hierdoor ook verschillen.

Grafiek 2.2: Procentuele effectieve herverdeeleffecten per grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met gewogen COROP, 2006



In tabel 2.2 staan de ongewogen gemiddelde absolute effectieve herverdeeleffecten per landsdeel. Het model met gewogen COROP heeft een lager gemiddeld absoluut effectief herverdeeleffect in de landsdelen noord en oost, het uitgangsmodel heeft een lager gemiddeld absoluut effectief herverdeeleffect in het landsdeel zuid.

Tabel 2.2: *De ongewogen gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffecten per landsdeel*

Landsdeel	N	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect uitgangsmodel	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect gewogen COROP
Noord	21	6,1	5,9
Oost	46	6,4	6,3
West	67	5,7	5,7
Zuid	44	5,2	5,4

#### 2.1.4 Budgetverschuivingen

In tabel 2.3 staan de gemiddelde ongewogen budgetverschuivingen ten opzichte van het uitgangsmodel door het model met gewogen COROP. De verschuivingen zijn gegeven in euro's. Door het model met gewogen COROP te gebruiken in plaats van het uitgangsmodel, verschuift er budget van gemeenten met minder dan 30.000 inwoners en gemeenten met meer dan 100.000 inwoners, naar de overige gemeenten. Gemeenten met 60.000 tot 100.000 inwoners gaan er gemiddeld het meeste op vooruit, €7,30 per huishouden. De grootste daler is een gemeente met 25.000 tot 30.000 inwoners, de gemeente verliest €98,- per huishouden. De grootste stijger is een gemeente met 30.000 tot 40.000 inwoners, deze gemeente krijgt er door gewogen COROP iets meer dan €100,- per huishouden bij.

Tabel 2.3: *De ongewogen gemiddelde budgetverschuiving door gewogen COROP ten opzichte van het herijkte uitgangsmodel in euro's per grootteklasse*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	-0,5	-98,0	57,0
30.000-40.000	48	2,8	-68,9	100,6
40.000-60.000	42	0,9	-40,1	89,7
60.000-100.000	32	7,3	-63,4	73,5
100.000-150.000	13	-2,2	-64,8	46,5
150.000-250.000	8	-3,3	-34,2	14,6
Meer dan 250.000	4	-5,4	-16,1	8,0

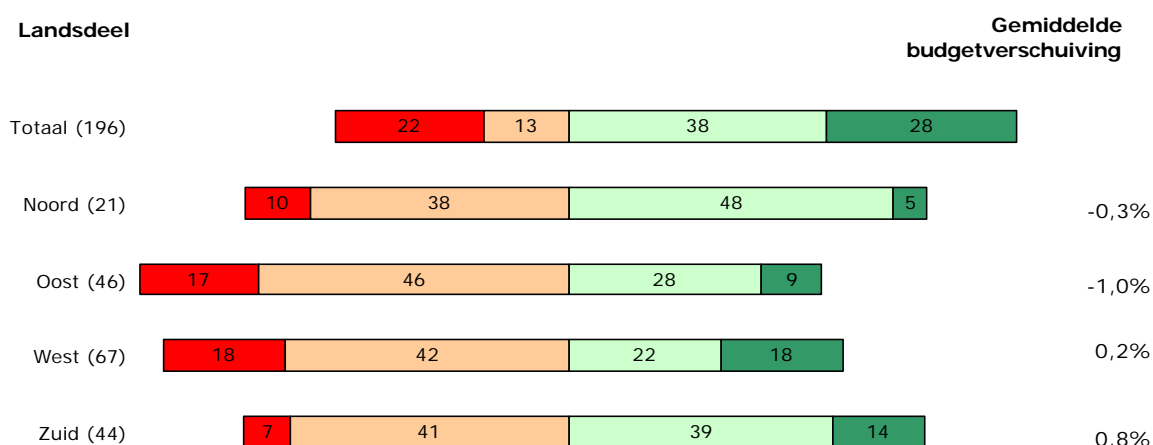
De budgetverschuivingen per landsdeel staan in tabel 2.4. Gemeenten in landsdeel zuid krijgen gemiddeld €8,50 extra budget per huishouden door het model met gewogen COROP, de andere landsdelen krijgen gemiddeld minder budget. Het landsdeel oost verliest gemiddeld het meeste budget door het model met gewogen COROP, €7,40 per huishouden.

Tabel 2.4: *Ongewogen gemiddelde budgetverschuiving door het model met gewogen COROP ten opzichte van het herijkte uitgangsmodel in euro's per landsdeel*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-2,4	-44,8	50,0
Oost	46	-7,4	-98,0	74,2
West	67	-0,8	-64,8	73,5
Zuid	44	8,5	-26,0	100,6

In grafiek 2.3 staan de budgetverschuivingen naar landsdeel in procenten. In tegenstelling tot de budgetverschuivingen in euro's gaan dan alleen de landsdelen noord en oost erop achteruit in budget. Gemeenten in het landsdeel west ontvangen gemiddeld 0,2% meer budget, het landsdeel zuid gemiddeld 0,8% meer budget.

Grafiek 2.3: *Procentuele budgetverschuivingen door het model met gewogen COROP ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, 2006*



De budgetverschuivingen naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel staan in tabel 2.5. De gemeenten met een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel ontvangen gemiddeld minder budget in het model met gewogen COROP. Het gemiddelde herverdeeeffect voor deze gemeenten neemt dus af. De gemeenten met een negatief herverdeeeffect ontvangen juist meer budget in het model met gewogen COROP, ook hier neemt het gemiddelde herverdeeeffect af.

Tabel 2.5: *Ongewogen gemiddelde budgetverschuivingen door gewogen COROP ten opzichte van het herijkte uitgangsmodel in euro's per herverdeeeffect uitgangsmodel*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	12,9	-46,5	66,1
-15% tot -10%	14	19,5	-20,1	66,1
-10% tot 0%	46	4,1	-42,3	100,6
0% tot 10%	48	-5,5	-44,8	74,2
10% tot 15%	10	-20,4	-64,8	41,8
Meer dan 15%	38	-8,5	-98,0	57,0

De 10 grootste dalers en stijgers in euro's per huishouden staan in tabel 2.6. Van de 10 grootste dalers hebben 8 gemeenten een positief herverdeeeffect. De grootste daler daalt bijvoorbeeld €98,- per huishouden, maar in het uitgangsmodel ontvangt deze gemeente een budget van ruim €110,- meer dan de uitgaven. Ook in het model met gewogen COROP blijft deze gemeente een (klein) positief herverdeeeffect houden. Van de tien gemeenten die het meest stijgen in budget hebben er zeven een negatief herverdeeeffect in het uitgangsmodel.



Tabel 2.6: *De tien grootste dalers en stijgers door gewogen COROP ten opzichte van het herijkte uitgangsmodel*

Budgetverschuiving in euro per huishouden	Uitgaven per huishouden (2006)	Budget per huishouden (uitgangsmodel)	Herverdeeleffect uitgangsmodel
-98,0	1030	1143	+
-68,9	310	392	+
-64,8	740	841	+
-63,4	750	894	+
-46,5	360	239	-
-44,8	680	740	+
-42,3	160	158	0
-41,5	260	321	+
-40,1	490	577	+
-37,6	600	721	+
...	...	...	...
...	...	...	...
56,5	1060	943	-
57,0	410	512	+
57,5	300	365	+
63,9	780	604	-
66,1	830	742	-
66,1	980	789	-
73,5	280	264	-
74,2	260	276	+
89,7	360	192	-
100,6	480	459	-

## 2.2 Gewogen RPA

### 2.2.1 Constructie gewogen RPA

Bij gewogen RPA vervangen we de vier arbeidsmarktfactoren die gemeten worden op COROP-niveau (werkzame beroepsbevolking, banengroei, banen handel en horeca, banen per hoofd van de beroepsbevolking) door dezelfde factoren gemeten door gewogen RPA. Op basis van cijfers van de woon- en werkregio van hoofdbanen van het CBS bekijken we eerst in welke RPA-regio's de inwoners van een gemeente werken. Als voorbeeld nemen we een gemeente in COROP A waarvan 70% van de inwoners in RPA X werkt, 20% werkt in RPA Y en 10% in RPA Z. Het percentage

werkzame beroepsbevolking is 90% voor RPA X, 95% voor RPA Y en 92% voor RPA Z. De gewogen RPA score voor de gemeente is dan  $0,7*90+0,2*95+0,1*92=91,2\%$ . De gewogen scores van de overige arbeidsmarktfactoren worden op dezelfde manier bepaald.

### 2.2.2 *Geschatte coëfficiënten*

In tabel 2.7 staan de geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel en het model met gewogen RPA. In het model zijn de vier arbeidsmarktfactoren op COROP-niveau vervangen door diezelfde arbeidsmarktfactoren op RPA-niveau. De verklaarde variantie is iets hoger in het model met gewogen RPA, 96,2% van de variantie wordt dan verklaard. De gewichten van de werkzame beroepsbevolking en banengroei nemen sterk toe in het model met gewogen RPA. Als correctie voor deze extra aftrek neemt de vaste voet in het model met gewogen RPA ook toe. Huurwoningen is niet meer significant bij gewogen RPA.

Tabel 2.7: *Geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel en het model met gewogen RPA*

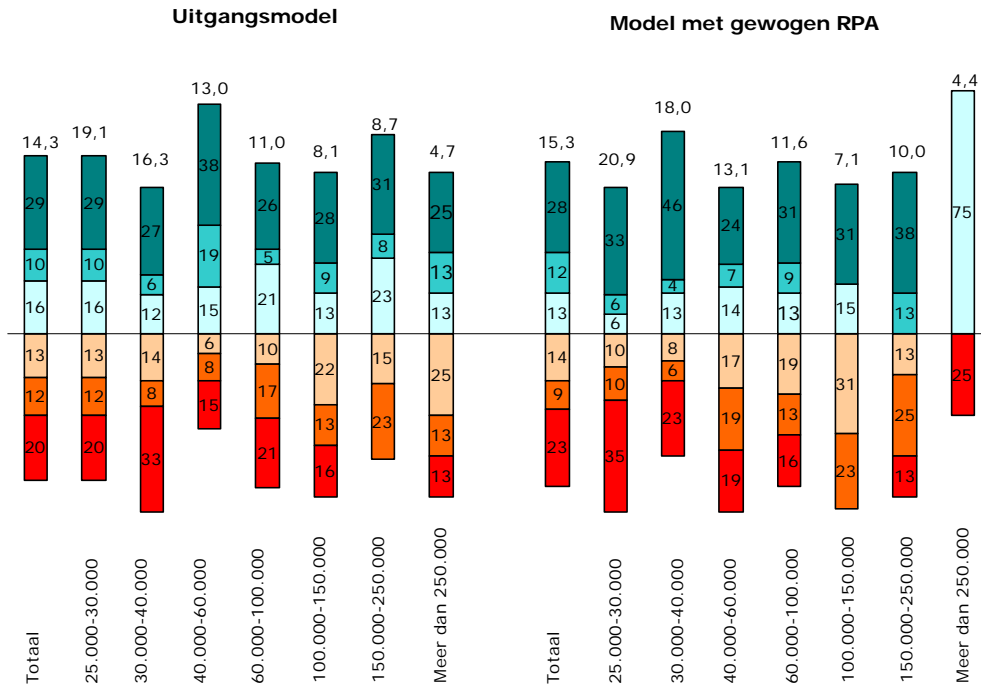
Verdeelkenmerk	Uitgangsmodel	Model met gewogen RPA
Lage inkomens (15-64 jaar)	27,5	25,8
Eenouderhuishoudens (15-44 jaar, 3-jaars)	76,9	83,9
Arbeidsongeschikten (15-64 jaar)	-26,4	-22,2
Totaal alloctonen (15-64 jaar, 3-jaars)	5,2	5,7
Laagopgeleiden (15-64 jaar, 3-jaars)	5,8	5,3
Huurwoningen	2,9	1,8 <sup>a</sup>
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	1,9
Inwoners stedelijk gebied	-1,3	-1,6
Werkzame beroepsbevolking (3-jaars)	-24,4	-47,1
Banen handel en horeca	-22,2	-22,3
Banengroei	-19,2	-55,6
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-3,1	-3,8
Bevolkingsgroei (perc per jaar, 2001-2006)	-20,2	-20,2
Vaste voet	2491,0	4688,5
Verklaringsgraad	96,0	96,2
Aantal gemeenten	196	196

<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

### 2.2.3 Herverdeeeffecten

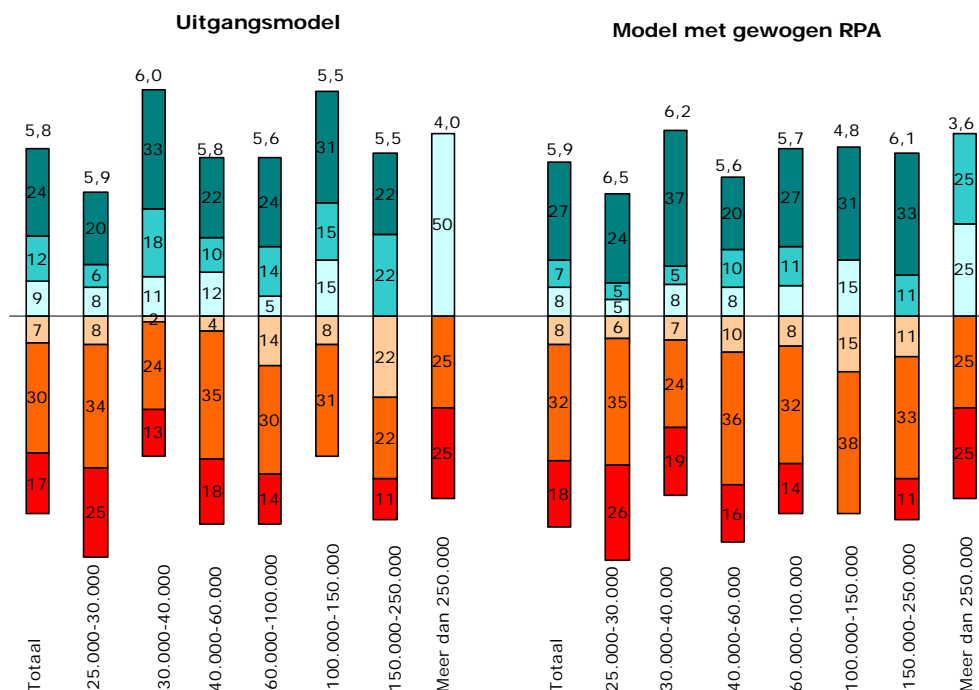
In grafiek 2.4 staan de procentuele absolute herverdeeeffecten naar grootteklasse. Het gemiddelde absolute herverdeeeffect voor alle gemeenten is lager in het uitgangsmodel dan in het model met gewogen RPA. Alleen voor gemeenten met 100.000 tot 150.000 inwoners en de vier grootste gemeenten is het herverdeeeffect in het model met gewogen RPA lager dan in het uitgangsmodel.

Grafiek 2.4: Verdeling van procentuele absolute herverdeeeffecten naar grootteklasse, voor het uitgangsmodel en het model met gewogen RPA, 2006



In grafiek 2.5 staan de procentuele effectieve herverdeeeffecten naar grootteklasse. Voor alle gemeenten samen is het gemiddelde effectieve herverdeeeffect iets groter voor het model met gewogen RPA. Er zijn vooral meer gemeenten met een maximaal absoluut effectief herverdeeeffect van 7,5% in het model met gewogen RPA.

Grafiek 2.5: Verdeling van procentuele effectieve herverdeeffecten naar grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met gewogen RPA, 2006



In tabel 2.8 staan de ongewogen gemiddelde absolute effectieve herverdeeffecten naar landsdeel. In de landsdelen noord en zuid is het gemiddelde effectieve herverdeeffect hoger voor het model met gewogen RPA, in het landsdeel oost is het gemiddelde effectieve herverdeeffect lager dan in het uitgangsmodel.

Tabel 2.8: Ongewogen gemiddelde absolute effectieve herverdeeffecten naar landsdeel voor het uitgangsmodel en het model met gewogen RPA, 2006

Landsdeel	N	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeffect uitgangsmodel	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeffect gewogen RPA
Noord	21	6,1	6,3
Oost	46	6,4	6,2
West	67	5,7	5,7
Zuid	44	5,2	5,6

#### 2.2.4 Budgetverschuivingen

In tabel 2.9 staan de gemiddelde budgetverschuivingen naar grootteklasse door het model met gewogen RPA. Gemeenten met 25.000 tot 30.000 inwoners, gemeenten met 100.000 tot 150.000 inwoners en gemeenten met meer dan 250.000 inwoners ontvangen in het model met gewogen RPA gemiddeld minder budget dan in het uitgangsmodel. Gemeenten met 100.000 tot 150.000 gaan er gemiddeld het meest op achteruit, €11,80 per huishouden. Zowel de gemeente met de grootste positieve budgetverschuiving (+€116,80) als de gemeente met de grootste negatieve budgetverschuiving (-€140,20) is een gemeente met 30.000 tot 40.000 inwoners. Gemeenten met 60.000 tot 100.000 inwoners zijn gemiddeld het meest gebaat bij het model met gewogen RPA.

Tabel 2.9: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met gewogen RPA naar grootteklasse ten opzichte van het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	-1,0	-80,2	96,9
30.000-40.000	48	2,6	-140,2	116,8
40.000-60.000	42	2,6	-68,9	106,5
60.000-100.000	32	5,1	-77,1	94,4
100.000-150.000	13	-11,8	-93,2	74,3
150.000-250.000	8	0,9	-35,8	58,3
Meer dan 250.000	4	-0,5	-32,5	14,4

In tabel 2.10 staan de gemiddelde budgetverschuivingen naar landsdeel. Er verschuift budget van de landsdelen noord en oost naar de landsdelen west en zuid. Het landsdeel oost verliest gemiddeld het meeste budget, €7,90 per huishouden.

Tabel 2.10: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met gewogen RPA naar landsdeel ten opzichte van het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-0,6	-101,4	58,9
Oost	46	-7,9	-140,2	58,3
West	67	1,3	-74,9	94,4
Zuid	44	1,2	-52,3	116,8

Tabel 2.11 bevat de gemiddelde budgetverschuivingen naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Gemeenten met een positief herverdeeeffect ontvangen in het model met gewogen RPA gemiddeld minder budget, gemeenten met een negatief herverdeeeffect ontvangen juist meer budget.

Tabel 2.11: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met gewogen RPA naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	8,9	-66,2	73,4
-15% tot -10%	14	15,8	-37,2	87,1
-10% tot 0%	46	0,6	-45,0	116,8
0% tot 10%	48	-3,0	-101,4	58,9
10% tot 15%	10	-10,4	-74,9	52,2
Meer dan 15%	38	-10,3	-140,2	96,9

## 2.3 Ruimtelijke maat

### 2.3.1 Constructie ruimtelijke maat

Bij de ruimtelijke maat worden de vier arbeidsmarktfactoren (werkzame beroepsbevolking, banen handel en horeca, banengroei en banen per hoofd van de beroepsbevolking) gemeten door de ruimtelijke maat in plaats van op COROP-niveau. De ruimtelijke maat bekijkt eerst voor iedere postcode in Nederland, welke postcodes binnen een straal van 30 minuten

reistijd van de postcode liggen. De reistijd is gebaseerd op een bestand van Locatienet, die de reistijd per auto over de weg van postcode naar postcode berekend hebben. Hierbij is geen rekening gehouden met files. Vervolgens berekent de ruimtelijke maat bijvoorbeeld voor het verdeelkenmerk werkzame beroepsbevolking, voor iedere postcode in Nederland de gemiddelde werkzame beroepsbevolking van iedere postcode binnen een straal van 30 minuten reistijd. De banen komen uit de registraties SSB Banen en SSB Zelfstandigen van het CBS, de werkzame beroepsbevolking uit de registraties SSB Banen en SSB Zelfstandigen gecombineerd met het GBA-bestand en de beroepsbevolking wordt aangevuld met gegevens uit de registratie SSB WW gecombineerd met het GBA-bestand. De uiteindelijke score voor een gemeente is het gemiddelde van alle postcodes in een gemeente. Bij de constructie van de ruimtelijke maat maken we de volgende aannames:

- We weten van een baan alleen de gemeente van het hoofdkantoor en van de vestiging van de baan. We nemen aan dat de baan zich bevindt in de gemeente van de vestiging.
- Omdat we van banen alleen de gemeente weten, moeten we de banen verdelen over de postcodes van de gemeente. We verdelen de banen uniform over de postcodes van de gemeente<sup>2</sup>.
- Een baan telt alleen mee als er een contract was op het peilmoment van 31 december. Dit komt overeen met de huidige definitie die gebaseerd is op de Enquête Werkgelegenheid en Lonen (EWL).
- De werkzame beroepsbevolking bestaat uit personen met een (zelfstandige) baan op 31 december. De totale beroepsbevolking zijn de personen met een (zelfstandige) baan of een WW-uitkering op 31 december per postcode van het woonadres.

### 2.3.2 *Geschatte coëfficiënten*

In tabel 2.12 staan de geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel en het model waarbij de vier arbeidsmarktfactoren worden gemeten met de ruimtelijke maat. De verklaringsgraad ( $R^2$ ) is precies gelijk voor beide modellen, er wordt 96% van de variantie verklaard. Het gewicht van de werkzame beroepsbevolking neemt sterk toe in het model met de ruimtelijke maat. Deze maatstaf wordt dus belangrijker, een verandering in de waarde heeft relatief meer effect op het voorspelde budget. De

---

<sup>2</sup> Er zijn 4 varianten van de verdeling van banen over de postcodes getest, namelijk uniform, gewogen met beroepsbevolking, gewogen met de inverse van de beroepsbevolking en aselect. De uniforme verdeling gaf de beste resultaten wat betreft significantie van de verdeelkenmerken en is daarom gekozen.



gewichten van banen handel en horeca, banengroei en banen per hoofd van de beroepsbevolking nemen juist af. Banengroei en banen per hoofd van de beroepsbevolking zijn zelfs niet meer significant. Ook huurwoningen is niet meer significant in het model met de ruimtelijke maat.

Tabel 2.12: *De geschatte coëfficiënten in het uitgangsmodel en in het model met de ruimtelijke maat*

Verdeelkenmerk	Uitgangsmodel	Model met ruimtelijke maat
Lage inkomens (15-64 jaar)	27,5	26,4
Eenouderhuishoudens (15-44 jaar, 3-jaars)	76,9	94,9
Arbeidsongeschikten (15-64 jaar)	-26,4	-32,4
Totaal alloctonen (15-64 jaar, 3-jaars)	5,2	4,9
Laagopgeleiden (15-64 jaar, 3-jaars)	5,8	4,7
Huurwoningen	2,9	2,2 <sup>a</sup>
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	1,6
Inwoners stedelijk gebied	-1,3	-1,2
Werkzame beroepsbevolking (3-jaars)	-24,4	-131,5
Banen handel en horeca	-22,2	-10,8
Banengroei	-19,2	-9,4
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-3,1	-0,9
Bevolkingsgroei (perc per jaar, 2001-2006)	-20,2	-20,3
Vaste voet	2491,0	12810,3
Verklaringsgraad	96,0	96,0
Aantal gemeenten	196	196

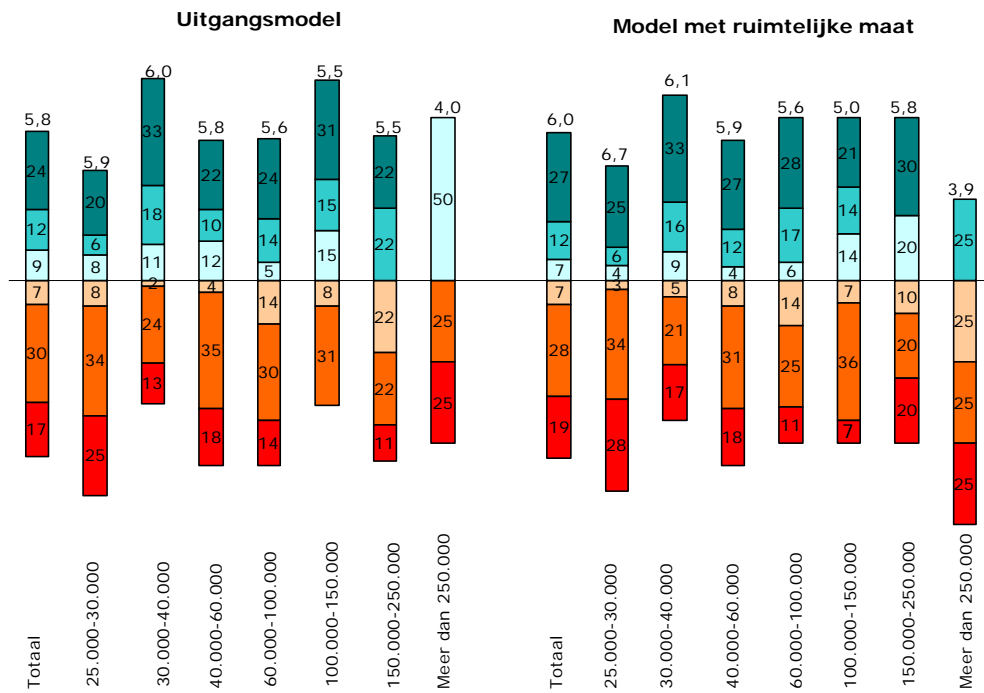
<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

### 2.3.3 Herverdeeeffecten

De procentuele effectieve herverdeeeffecten naar grootteklasse staan in grafiek 2.6. Voor alle gemeenten samen heeft het model met de ruimtelijke maat een groter effectief herverdeeeffect dan het uitgangsmodel, 6,0% tegen 5,8%. Bij het model met de ruimtelijke maat heeft 46% van de gemeenten een maximaal absoluut herverdeeeffect van 7,5%, bij het uitgangsmodel is dat 41%. Alleen gemeenten met 100.000 tot 150.000 inwoners en gemeenten met meer dan 250.000 inwoners hebben een lager effectief herverdeeeffect in het model met de ruimtelijke

maat dan in het uitgangsmodel, voor gemeenten in overige grootteklassen is dit gemiddeld hoger.

Grafiek 2.6: *Verdeling procentuele effectieve herverdeeleffecten naar grootteklasse voor het uitgangsmodel en het model met de ruimtelijke maat, 2006*



De effectieve herverdeeleffecten naar landsdeel staan in tabel 2.13. De effectieve herverdeeleffecten worden door de ruimtelijke maat groter in de landsdelen noord en zuid, in het landsdeel zuid gaat het gemiddelde absolute effectieve herverdeeleffect van 5,2% naar 6,0%. In de landsdelen oost en west nemen de gemiddelde effectieve herverdeeleffecten wat af door de ruimtelijke maat.

Tabel 2.13: *Gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffecten naar landsdeel*

Landsdeel	N	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect uitgangsmodel	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect ruimtelijke maat
Noord	21	6,1	6,4
Oost	46	6,4	6,2
West	67	5,7	5,6
Zuid	44	5,2	6,0

#### 2.3.4 Budgetverschuivingen

In tabel 2.14 staan de gemiddelde budgetverschuivingen in euro's per huishouden als gevolg van het model met de ruimtelijke maat. Er verschuift budget van gemeenten met minder dan 40.000 inwoners, gemeenten met 100.000 tot 150.000 inwoners en gemeenten met meer dan 250.000 inwoners naar gemeenten in de overige grootteklassen. Er is een gemeente die er door het model met de ruimtelijke maat ruim €133,- per huishouden extra ontvangt. In dezelfde grootteklasse is ook een gemeente die ruim €100,- minder per huishouden ontvangt.

Tabel 2.14: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met de ruimtelijke maat ten opzichte van het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	-2,4	-96,0	92,6
30.000-40.000	48	-6,0	-91,8	113,0
40.000-60.000	42	16,9	-100,3	133,3
60.000-100.000	32	16,3	-79,1	97,3
100.000-150.000	13	-16,2	-89,6	44,3
150.000-250.000	8	1,8	-37,8	33,4
Meer dan 250.000	4	-13,9	-79,9	26,3

De budgetverschuivingen naar landsdeel staan in tabel 2.15. De landsdelen noord en west ontvangen minder budget door het model met de ruimtelijke maat, de landsdelen oost en zuid ontvangen meer budget.

Tabel 2.15: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met de ruimtelijke maat ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, in euro's per huishouden, 2006*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-22,5	-90,5	37,2
Oost	46	6,0	-81,1	110,9
West	67	-7,2	-100,3	133,3
Zuid	44	19,6	-39,9	113,0

In tabel 2.16 staan de gemiddelde budgetverschuivingen door het model met de ruimtelijke maat ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Het gewenste effect is dat de gemeenten met een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel, minder budget ontvangen bij de ruimtelijke maat, en omgekeerd<sup>3</sup>. Dit effect zien we terug in de tabel. Gemeenten met een positief herverdeeeffect van 10% tot 15% ontvangen gemiddeld €18,50 per huishouden minder door de ruimtelijke maat, de gemeenten met de grootste negatieve herverdeeeffecten van meer dan 15% ontvangen gemiddeld €9,80 per huishouden extra. De gemeente met de grootste stijging van het budget, €133,30 per huishouden, heeft al een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel.

Tabel 2.16: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met de ruimtelijke maat ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	9,8	-93,1	84,9
-15% tot -10%	14	7,6	-37,1	92,6
-10% tot 0%	46	7,7	-41,5	118,6
0% tot 10%	48	-0,3	-100,3	133,3
10% tot 15%	10	-18,5	-90,1	80,5
Meer dan 15%	38	-16,1	-96,0	72,4

<sup>3</sup> Dit is niet voor alle gemeenten het gewenste effect, alleen voor gemeenten waarbij de werkelijke uitgaven worden gerealiseerd door een prestatie die overeenkomt met de kenmerken van de gemeente. We gaan hierbij uit van de gemiddelde gemeente.

De tien gemeenten met de grootste stijging of daling van het budget per huishouden staan in tabel 2.17. Van de tien gemeenten met de grootste daling, hebben acht gemeenten een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Zes van de tien gemeenten met een grote stijging hebben een negatief herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Voor deze gemeenten wordt het herverdeeeffect dus verkleind door het model met de ruimtelijke maat, voor de overige gemeenten wordt het herverdeeeffect juist vergroot.

Tabel 2.17: *De tien grootste stijgers en dalers in budget per huishouden door het model met de ruimtelijke maat*

Budgetverschuiving in euro per huishouden	Uitgaven per huishouden (2006)	Budget per huishouden (uitgangsmodel)	Herverdeeeffect uitgangsmodel
-100,3	660	716	+
-96,0	420	564	+
-93,1	360	240	-
-91,8	580	747	+
-90,5	450	593	+
-90,4	180	215	+
-90,1	350	396	+
-89,6	740	842	+
-83,9	680	741	+
-82,9	390	361	-
...	...	...	...
...	...	...	...
79,9	1040	1048	+
80,5	470	536	+
84,9	340	153	-
92,6	1100	944	-
97,3	910	860	-
99,0	360	193	-
110,9	260	276	+
113,0	480	459	-
118,6	720	696	-
133,3	980	1002	+

## 2.4 Kansen voor laagopgeleiden

### 2.4.1 Constructie kansen op de arbeidsmarkt laagopgeleiden

De verdeelmaatstaf kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden bekijkt hoeveel banen er in een straal van 30 minuten reistijd van een gemeente zijn en corrigeert deze banen voor het aantal laagopgeleiden in de beroepsbevolking die in aanmerking komen voor deze banen. Er moet een aantal aannames gemaakt worden bij het maken van de indicator, deze zijn:

- Van de banen weten we alleen de gemeente van de vestiging van de baan. Om de banen per postcode te krijgen verdelen we de banen uniform over de postcodes in een gemeente, net zoals bij de ruimtelijke maat.
- De 30 minuten reistijd is over de weg per auto en houdt geen rekening met files.
- Of een baan voor laagopgeleiden is hangt (onder andere) af van het fiscaal jaarinkomen van de baan. We definiëren een baan als een baan met een laag inkomen als het fiscaal loon minder dan €20.000,- per jaar bedraagt. We corrigeren het fiscaal loon voor het aantal SV-dagen dat een baan is uitgevoerd en de deeltijdfactor van de baan<sup>4</sup>. Een voorbeeld. Een baan heeft een totaal fiscaal loon van €10.000 euro. De deeltijdfactor is 0,4 en er zijn 220 SV-dagen gewerkt. Een baan heeft gemiddeld 260 SV-dagen als een baan het hele jaar heeft geduurd. Het gecorrigeerde fiscaal loon wordt dan  $10.000 / (\frac{220}{260} * 0,4) = €29545,45$ . Het loon van de baan wordt dus bijna drie keer hoger omdat het ging om een deeltijdbaan die niet het maximale aantal SV-dagen in een jaar heeft plaatsgevonden.
- De andere factor om te bepalen of een baan voor laagopgeleiden is, is de sector van de baan. Het CBS publiceert op basis van het Loonstructuuronderzoek (LSO) gegevens over het aantal banen met een bepaald opleidingsniveau per bedrijfstak (SBI '93). We nemen aan dat deze verdeling in heel Nederland gelijk is en bereken zo het aantal banen voor laagopgeleiden naar bedrijfstak per gemeente.

---

<sup>4</sup> De deeltijdfactor is een door het CBS geconstrueerde indicator die aangeeft of een baan in deeltijd heeft plaatsgevonden. Dit is geen waargenomen cijfer maar een schatting, onder andere op basis van het inkomen, de sector waarin de baan plaats vond en de werkgemeente. De gebruikte methode om het gecorrigeerde fiscaal loon van een baan te bepalen heeft nadelen, een persoon kan iedere dag 1 uur werken en toch een volledige SV-dag hebben en de deeltijdfactor is een schatting, maar is voor deze verkenning van de indicator kansen voor laagopgeleiden een redelijke oplossing. Het CBS publiceert geen cijfers over het gecorrigeerde fiscaal loon op basis van deze correcties.

- Voor personen met een WW-uitkering zijn er geen opleidingsgegevens beschikbaar. Volgens het CWI is 57% van de niet werkende werkzoekenden laag opgeleid. We nemen aan dat dit percentage gelijk is voor heel Nederland en gelijk is voor personen met een WW-uitkering en tellen 57% van de personen met een WW-uitkering als laagopgeleid.
- De combinatie van het aantal banen met een laag inkomen en het aantal banen met een lage opleiding op basis van de sector bepaalt de kans of een baan voor laagopgeleiden telt. Als er in een gemeente op basis van de sector meer banen voor laagopgeleiden zijn dan op basis van inkomen, dan nemen we aan dat er in die gemeente relatief veel mensen een hoge opleiding hebben in een sector voor laagopgeleiden en daarom corrigeren we hiervoor.

Stap voor stap komt de constructie van kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden hierop neer:

1. Bereken het aantal banen voor laagopgeleiden in een straal van 30 minuten reistijd voor iedere postcode in Nederland
2. Bereken het aantal laagopgeleiden in de beroepsbevolking (hier gedefinieerd als aantal laagopgeleide personen in loondienst, aantal laagopgeleide zelfstandigen en het aantal laagopgeleiden mensen met een WW-uitkering) in een straal van 30 minuten reistijd voor iedere postcode in Nederland
3. Bereken het aantal laagopgeleiden banen gedeeld door het aantal laagopgeleiden in de beroepsbevolking in een straal van 30 minuten reistijd voor iedere postcode. Dit noemen we banenratio.
4. Bereken voor iedere postcode de gemiddelde banenratio van alle postcodes binnen een straal van 30 minuten reistijd
5. De kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden is het gemiddelde van de ratio's van de postcodes binnen een gemeente.

#### 2.4.2 *Geschatte coëfficiënten*

In tabel 2.18 staan de geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel, het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden. De verdeelkenmerken werkzame beroepsbevolking, banen handel en horeca en banengroei zijn in het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden gemeten met gewogen COROP. Deze meetwijze leidt tot een verbetering van de verdelende werking, meer stabiliteit en is plausibeler dan de meting op COROP-niveau. Het verdeelkenmerk banen per hoofd van de beroepsbevolking is uit het model

verwijderd omdat dit verdeelkenmerk te sterk correleerde met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden. Kort gezegd komt het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden neer op het model met gewogen COROP waarbij het verdeelkenmerk banen per hoofd van de beroepsbevolking is vervangen door kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden. De verklaarde variantie ( $R^2$ ) is gelijk voor het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden, 96,7%. De coëfficiënt van kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden is gelijk aan -1,4. Dit betekent dat hoe hoger de kansen voor laagopgeleiden zijn, hoe lager de bijstandsuitgaven in een gemeente zijn. Dit sluit aan bij de verwachting omdat als er veel banen voor laagopgeleiden beschikbaar zijn, het makkelijker is voor bijstandsgerechtigden om werk te vinden. Verder zien we dat de coëfficiënt van banengroei sterk toeneemt in het model met kansen voor laagopgeleiden en dat het verdeelkenmerk huurwoningen weer significant wordt.



Tabel 2.18: *Geschatte coëfficiënten in het uitgangsmodel, het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden, 2006*

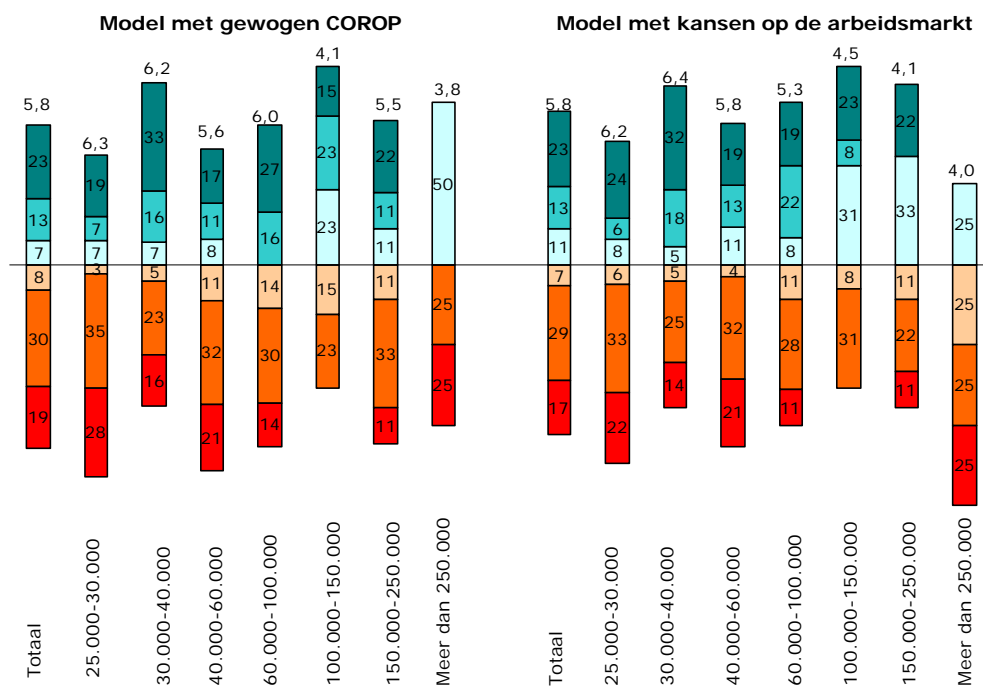
Verdeelkenmerk	Uitgangsmodel	Model met gewogen COROP	Model met kansen voor laagopgeleiden
Lage inkomens (15-64 jaar)	27,5	24,9	27,5
Eenouderhuishoudens (15-44 jaar, 3-jaars)	76,9	79,3	84,7
Arbeidsongeschikten (15-64 jaar)	-26,4	-18,6	-27,8
Totaal allochtonen (15-64 jaar, 3-jaars)	5,2	6,0	5,7
Laagopgeleiden (15-64 jaar, 3-jaars)	5,8	5,1	4,5
Huurwoningen	2,9	<u>2,1<sup>a</sup></u>	3,4
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	1,9	1,6
Inwoners stedelijk gebied	-1,3	-1,4	-1,6
Werkzame beroepsbevolking (3-jaars)	-24,4	-39,8	-41,9
Banen handel en horeca	-22,2	-28,2	-26,0
Banengroei	-19,2	-39,4	-47,2
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-3,1	-4,6	-
Bevolkingsgroei (perc per jaar, 2001-2006)	-20,2	-20,3	<u>-16,6</u>
Kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden			-1,4
Vaste voet	2491,0	4204,4	4089,7
Verklaringsgraad	96,0	96,7	96,7
Aantal gemeenten	196	196	196

<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

### 2.4.3 Herverdeeeffecten

In grafiek 2.7 staan de gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffecten naar grootteklasse. Voor alle gemeenten in totaal is het gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffect gelijk, 5,8%. Voor gemeenten met minder dan 60.000 inwoners zijn de verschillen in gemiddelde effectieve herverdeeeffecten tussen het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt klein. Het model met kansen op de arbeidsmarkt leidt tot aanzienlijk kleinere herverdeeeffecten voor gemeenten met 60.000 tot 100.000 inwoners en gemeenten met 150.000 tot 250.000 inwoners.

Grafiek 2.7: Gemiddelde absolute procentuele effectieve herverdeeeffecten voor het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden naar grootteklasse, 2006



De gemiddelde effectieve herverdeeeffecten naar landsdeel staan in tabel 2.19. In de landsdelen oost en west zijn de gemiddelde effectieve herverdeeeffecten lager voor het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden, in het landsdeel noord zijn de effectieve herverdeeeffecten lager voor het model met gewogen COROP.

Tabel 2.19: Gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffecten voor het model met gewogen COROP en het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden, naar landsdeel, 2006

Landsdeel	N	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect
		gewogen COROP	kansen laagopgeleiden
Noord	21	5,9	6,1
Oost	46	6,3	6,1
West	67	5,7	5,6
Zuid	44	5,4	5,4

#### 2.4.4 Budgetverschuivingen

In tabel 2.20 staan de gemiddelde budgetverschuivingen door het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden ten opzichte van het uitgangsmodel naar grootteklasse. Vooral gemeenten met meer dan 250.000 inwoners verliezen budget door de vervanging van banen per hoofd van de beroepsbevolking door kansen op de arbeidsmarkt, gemiddeld ruim €10,- per huishouden. Dit budget gaat vooral naar gemeenten met 60.000 tot 100.000 inwoners, zij krijgen er gemiddeld €8,30 per huishouden bij. De gemeente met de grootste daling in budget is een gemeente met 25.000 tot 30.000 inwoners, deze gemeente verliest bijna €135,- door het gebruik van kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden.

Tabel 2.20: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met kansen voor laagopgeleiden ten opzichte van het uitgangsmodel, naar grootteklasse, in euro's per huishouden 2006*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	-0,4	-134,9	48,5
30.000-40.000	48	1,1	-87,6	78,6
40.000-60.000	42	-0,1	-56,1	113,4
60.000-100.000	32	8,3	-70,9	87,1
100.000-150.000	13	-1,4	-87,9	47,5
150.000-250.000	8	3,1	-48,2	36,1
Meer dan 250.000	4	-10,1	-23,2	2,6

De budgetverschuivingen door het model met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden naar landsdeel staan in tabel 2.21. Er verschuift budget van de landsdelen noord en west naar de landsdelen zuid en oost.

Tabel 2.21: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met kansen voor laagopgeleiden ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, in euro's per huishouden, 2006*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-8,8	-87,6	43,6
Oost	46	1,8	-134,9	113,4
West	67	-4,3	-87,9	87,1
Zuid	44	9,9	-24,4	71,9

De budgetverschuivingen naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel staan in tabel 2.22. De budgetverschuivingen laten de gewenste patronen zien, gemeenten met een negatief herverdeeeffect in het uitgangsmodel krijgen gemiddeld extra budget in het model met kansen voor laagopgeleiden, gemeenten met een positief herverdeeeffect ontvangen minder budget.

Tabel 2.22: *Gemiddelde budgetverschuivingen door het model met kansen voor laagopgeleiden ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	14,1	-60,1	57,7
-15% tot -10%	14	17,7	-21,2	113,4
-10% tot 0%	46	8,9	-36,2	71,9
0% tot 10%	48	-8,0	-87,6	78,6
10% tot 15%	10	-28,1	-134,9	33,6
Meer dan 15%	38	-8,1	-70,9	57,3

In tabel 2.23 staan de tien gemeenten met de grootste positieve budgetverschuiving en de grootste negatieve budgetverschuiving ten opzichte van het uitgangsmodel. Van de tien gemeenten met de grootste dalingen door het model met kansen op de arbeidsmarkt, hebben er negen een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Vier van de tien gemeenten met de grootste stijging in budget hebben ook een positief herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Voor deze gemeenten wordt dit herverdeeeffect vergroot.

Tabel 2.23: *De tien gemeenten met de grootste stijging of daling in budget ten opzichte van het uitgangsmodel, 2006*

Budgetverschuiving in euro per huishouden	Uitgaven per huishouden (2006)	Budget per huishouden (uitgangsmodel)	Herverdeeleffect uitgangsmodel
-134,9	505	566	+
-87,9	744	842	+
-87,6	676	741	+
-70,9	750	896	+
-70,9	259	322	+
-67,4	938	975	+
-66,8	346	462	+
-60,1	359	240	-
-58,7	315	389	+
-56,1	483	631	+
...	...	...	...
...	...	...	...
53,1	913	860	-
53,6	298	366	+
57,3	544	634	+
57,7	782	605	-
59,4	1191	1094	-
66,4	256	276	+
71,9	479	459	-
78,6	491	518	+
87,1	830	743	-
113,4	361	193	-

## **3 HUURWONINGEN**

### **3.1 Constructie goedkope huurwoningen**

Er is geen integraal bestand beschikbaar van alle goedkope huurwoningen in Nederland. Voor de sociale woningbouw is dit wel beschikbaar, maar er ontbreekt een registratie van de goedkope huurwoningen in de particuliere sector. Het percentage goedkope huurwoningen moet daarom gesimuleerd worden. Dit gebeurt op basis van het WoonOnderzoek Nederland (WOON) van VROM. Dit is een driejaarlijks onderzoek waarbij aan 40.000 respondenten (huishoudens) vragen worden gesteld over hun woonomstandigheden. Er wordt ook gevraagd of de respondenten een particuliere huurwoning hebben en wat de hoogte van hun huur is. Voor gemeenten met ten minste 40 particuliere huurwoningen in de steekproef, gebruiken we het percentage goedkope particuliere huurwoningen dat uit de steekproef volgt. Voor gemeenten met minder dan 40 particuliere huurwoningen is dit percentage onbetrouwbaar, een iets andere selectie van de huishoudens in de steekproef kan een groot verschil in het percentage veroorzaken. Het percentage goedkope sociale huurwoningen wordt daarom geschat door middel van een lineaire regressie, waarbij het percentage goedkope huurwoningen wordt verklaard uit het percentage niet-westerse allochtonen, het aantal studenten in een gemeente, het percentage inwoners in zeer stedelijk gebied en de gemiddelde WOZ-waarde van de huizen in een gemeente.

We vermenigvuldigen het percentage goedkope sociale huurwoningen (uit de steekproef of geschat) met het aantal huurwoningen dat het CBS heeft berekend om het aantal goedkope particuliere huurwoningen te krijgen. Het aantal goedkope sociale huurwoningen is rechtstreeks uit de registratie van VROM te krijgen. Deze twee aantallen bij elkaar opgeteld levert het aantal goedkope huurwoningen in een gemeente, het percentage goedkope huurwoningen is dit aantal gedeeld door het totaal aantal woningen in een gemeente (CBS).

### **3.2 Geschatte coëfficiënten**

In tabel 3.1 staan de geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel, het model met goedkope huur, het model met goedkope sociale huur en het gecombineerde model van gewogen COROP en goedkope huur. De

verklaarde variantie ( $R^2$ ) is het hoogst voor het model met gewogen COROP en goedkope huur, 96,3% van de variantie wordt dan verklaard. De modellen met goedkope huur en goedkope sociale huur hebben een lagere verklaringsgraad dan het uitgangsmodel. De coëfficiënt van huurwoningen is lager voor de modellen met goedkope huur dan in het uitgangsmodel. Dit betekent dat een verandering in de waarde van het percentage (goedkope) huurwoningen relatief minder effect heeft op het voorspelde budget.

Tabel 3.1: *Geschatte coëfficiënten van het uitgangsmodel, het model met goedkope huur, het model met goedkope sociale huur en het model met gewogen COROP en goedkope huur*

Verdeelkenmerk	Uitgangs- model	Model met goedkope huur	Model met goedkope sociale huur	Model met gewogen COROP en huur
Lage inkomens (15-64 jaar)	27,5	28,7	22,7	20,0
Eenouderhuishoudens (15-44 jaar, 3-jaars)	76,9	77,5	78,4	85,8
Arbeidsongeschikten (15-64 jaar)	-26,4	<u>-11,1<sup>a</sup></u>	-14,6	<u>-5,0</u>
Totaal allochtonen (15-64 jaar, 3-jaars)	5,2	<u>0,3</u>	6,5	5,5
Laagopgeleiden (15-64 jaar, 3-jaars)	5,8	1,9	4,6	3,9
(Goedkope) huurwoningen	2,9	1,2	1,7	1,7
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	<u>-0,5</u>	-1,0	-0,9
Inwoners stedelijk gebied	-1,3	-13,8	-14,8	<u>-20,2</u>
Werkzame beroepsbevolking (3-jaars)	-24,4	-18,4	-22,5	-29,4
Banen handel en horeca	-22,2	-15,3	-18,9	-33,0
Banengroei	-19,2	-3,3	-3,1	-4,2
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-3,1	-13,1	-14,8	-14,9
Bevolkingsgroei (perc per jaar, 2001-2006)	-20,2	4,3	6,1	5,8
Vaste voet	2491,0	1589,6	1668,5	2390,6
Verklaringsgraad	96,0	95,4	95,8	96,3
Aantal gemeenten	196	196	196	196

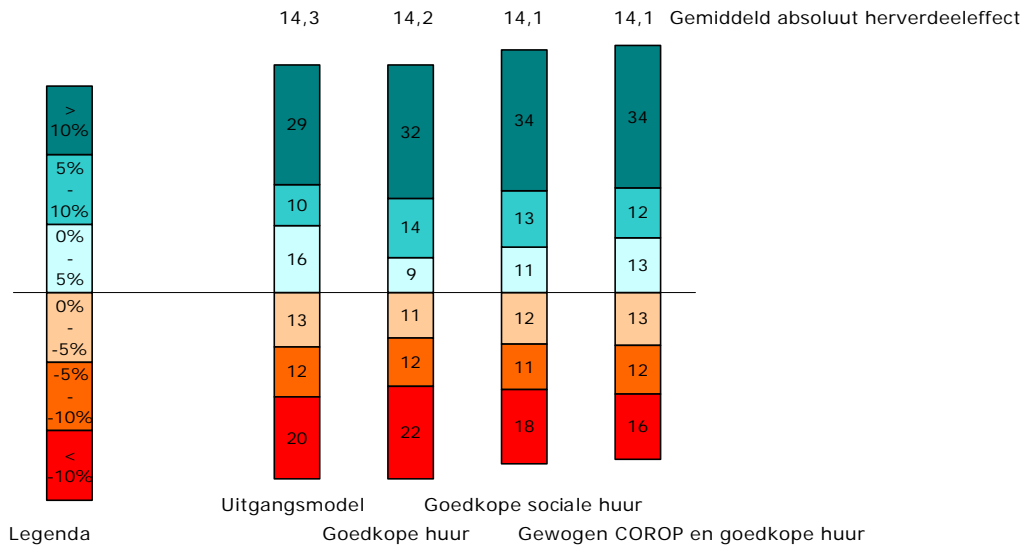
<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

### 3.3 Herverdeeleffecten

De procentuele herverdeeleffecten van de verschillende modellen met goedkope huur staan in grafiek 3.1. Het gemiddelde absolute

herverdeeeffect is het hoogst voor het uitgangsmodel, met goedkope huur wordt de verdelende werking beter.

Grafiek 3.1: *Verdeling procentuele herverdeeeffecten voor het uitgangsmodel, het model met goedkope huur, het model met goedkope sociale huur en het model met gewogen COROP en goedkope huur*



In tabel 3.2 staan de ongewogen gemiddelde absolute herverdeeeffecten voor het uitgangsmodel en de modellen met goedkope huur naar grootteklasse. Bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners stijgt het gemiddelde herverdeeeffect door het gebruik van goedkope huur, bij de overige gemeenten daalt het bij de meeste modellen. De grootste verkleining van de herverdeeeffecten zien we terug bij gemeenten met minder dan 30.000 inwoners.



Tabel 3.2: *Ongewogen gemiddelde absolute herverdeeeffecten voor het uitgangsmodel en de modellen met goedkope huur, naar grootteklasse, 2006*

Aantal inwoners in 2006	Ongewogen gemiddeld herverdeel-effect uitgangsmodel	Ongewogen gemiddeld herverdeel-effect goedkope huur	Ongewogen gemiddeld herverdeeeffect goedkope sociale huur	Ongewogen gemiddeld herverdeeeffect gewogen COROP en goedkope huur
25.000-30.000	19,1	16,7	16,4	16,4
30.000-40.000	16,3	17,3	16,7	16,1
40.000-60.000	13,0	11,5	11,2	10,3
60.000-100.000	11,0	13,2	12,4	12,2
100.000-150.000	8,1	9,6	10,0	8,4
150.000-250.000	8,7	9,7	9,9	9,3
Meer dan 250.000	4,7	7,1	6,3	6,2

De effectieve herverdeeeffecten naar grootteklasse staan in tabel 3.3<sup>5</sup>. De effectieve herverdeeeffecten verschillen weinig tussen de modellen met goedkope huur. Bij kleine gemeenten worden de effectieve herverdeeeffecten wat groter dan in het uitgangsmodel, bij gemeenten met tussen de 100.000 en 150.000 inwoners nemen ze sterk af. Hoewel we in de vorige tabel hebben gezien dat de absolute herverdeeeffecten groter worden voor de grootste vier gemeenten, nemen de effectieve herverdeeeffecten voor deze gemeenten juist af.

<sup>5</sup> De vermelde herverdeeeffecten hebben betrekking op de objectieve budgetten, omdat gemeenten onder de 40.000 inwoners deels historisch gebudgetteerd worden, zullen de feitelijke effectieve herverdeeeffecten voor deze gemeenten afwijken van de objectieve effectieve herverdeeeffecten.

Tabel 3.3: *Gemiddelde absolute effectieve herverdeeeffecten naar grootteklasse, 2006*

Aantal inwoners in 2006	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeel-effect uitgangsmodel	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect goedkope huur	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect goedkope sociale huur	Ongewogen gemiddeld effectief herverdeeeffect gewogen COROP en goedkope huur
25.000-30.000	5,9	6,3	6,3	6,3
30.000-40.000	6,0	6,2	6,2	6,2
40.000-60.000	5,8	5,6	5,7	5,6
60.000-100.000	5,6	6,0	6,0	6,0
100.000-150.000	5,5	4,1	4,1	4,1
150.000-250.000	5,5	5,5	5,4	5,5
Meer dan 250.000	4,0	3,8	3,8	3,8
Totaal	5,8	5,8	5,8	5,8

### 3.4 Budgetverschuivingen

#### 3.4.1 Budgetverschuivingen in euro's

In tabel 3.4 staan de gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel. Er verschuift budget van de gemeenten met 40.000 tot t 250.000 inwoners naar gemeenten in de overige grootteklassen. De vier grootste gemeenten gaan er met het model met goedkope huur het meest op vooruit, gemiddeld €27,80 per huishouden.

Tabel 3.4: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar grootteklasse, in euro's per huishouden, 2006*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	6,0	-129,0	132,8
30.000-40.000	48	7,4	-97,8	123,1
40.000-60.000	42	-8,9	-101,1	132,4
60.000-100.000	32	-21,8	-131,4	90,9
100.000-150.000	13	-4,7	-88,3	56,5
150.000-250.000	8	-7,8	-44,3	42,9
Meer dan 250.000	4	27,8	-25,0	84,5

De budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel staan in tabel 3.5. Er verschuift budget van de 12 grootste gemeenten met meer dan 150.000 inwoners naar de overige gemeenten. In de vorige tabel hebben we kunnen zien dat bij goedkope huur de vier grootste gemeenten bijna 28 euro extra ontvangen per huishouden. Bij goedkope sociale huur ontvangen ze juist ruim 18 euro minder dan in het uitgangsmodel.

Tabel 3.5: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar grootteklasse, in euro's per huishouden, 2006*

Aantal inwoners in 2006	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
25.000-30.000	49	13,2	-50,6	71,6
30.000-40.000	48	9,3	-37,6	93,1
40.000-60.000	42	4,6	-64,4	125,5
60.000-100.000	32	0,6	-69,7	85,6
100.000-150.000	13	7,4	-42,3	48,9
150.000-250.000	8	-2,3	-23,1	23,0
Meer dan 250.000	4	-18,5	-79,0	33,1

In tabel 3.6 staan de gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope huur naar landsdeel. Als we huurwoningen in het uitgangsmodel vervangen door goedkope huurwoningen, verschuift er budget naar het landsdeel west, ten koste van de overige landsdelen.

Tabel 3.6: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, in euro's per huishouden, 2006*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-8,6	-42,2	28,7
Oost	46	-12,1	-76,4	85,1
West	67	12,5	-131,4	132,8
Zuid	44	-15,8	-101,1	77,5

In tabel 3.7 staan de gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur naar landsdeel. Gemeenten in het landsdeel noord gaan er gemiddeld 13 euro per huishouden op achteruit bij goedkope huur in plaats van huurwoningen, gemeenten in het landsdeel zuid krijgen er gemiddeld €5,50 per huishouden bij.

Tabel 3.7: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, in euro's per huishouden, 2006*

Landsdeel	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Noord	21	-13,0	-42,3	37,4
Oost	46	0,1	-35,9	93,1
West	67	-1,1	-79,0	125,5
Zuid	44	5,5	-37,7	71,6

De budgetverschuivingen van het model met goedkope huur naar herverdeeleeffect in het uitgangsmodel staan in tabel 3.8. Voor gemeenten met de meest extreme herverdeeleeffecten laat het model het gewenste effect zien, gemeenten met een herverdeeleeffect van minder dan -15% ontvangen gemiddeld ruim 25 euro extra budget per huishouden bij het model met goedkope huur. Gemeenten met een negatief herverdeeleeffect van tussen de 0% en 15% ontvangen echter gemiddeld nog minder budget in het model met goedkope huur. Voor deze gemeenten wordt hun negatieve herverdeeleeffect dus verder vergroot. We kunnen geen onderscheid maken tussen gemeenten waarvoor het objectieve budget niet aansluit op de objectieve uitgaven en gemeenten waarvoor de objectieve uitgaven niet aansluiten op de werkelijke uitgaven doordat de

gemeente beter of minder goed presteert dan je op objectieve gronden mag verwachten.

Tabel 3.8: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	25,3	-48,7	132,8
-15% tot -10%	14	-19,4	-78,0	52,3
-10% tot 0%	46	-13,2	-116,0	90,9
0% tot 10%	48	17,6	-131,4	99,3
10% tot 15%	10	-4,7	-88,3	56,5
Meer dan 15%	38	-12,0	-105,9	60,7

De gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel staan in tabel 3.9. Alleen voor gemeenten met een herverdeeeffect van minder dan -15% in het uitgangsmodel laat het model met goedkope sociale huur het gewenste effect zien, deze gemeenten krijgen er gemiddeld bijna 15 euro per huishouden bij. Bij de overige gemeenten wordt het negatieve of positieve herverdeeeffect gemiddeld juist vergroot door het model met goedkope sociale huur.

Tabel 3.9: *Gemiddelde budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel, in euro's per huishouden, 2006*

Herverdeeeffecten in procenten	N	Gemiddelde budgetverschuiving in euro's	Minimum	Maximum
Minder dan -15%	22	14,9	-37,7	125,5
-15% tot -10%	14	-43,2	-79,0	14,1
-10% tot 0%	46	-7,1	-69,7	62,0
0% tot 10%	48	4,8	-51,9	42,7
10% tot 15%	10	17,0	-26,1	85,6
Meer dan 15%	38	14,7	-64,4	93,1

In tabel 3.10 staan de tien gemeenten met de grootste negatieve en positieve budgetverschuivingen door het model met goedkope huur. Van

de tien gemeenten met de grootste daling hebben zes gemeenten een positief herverdeeleffect in het uitgangsmodel. Van de tien gemeenten met de grootste stijging van het budget door goedkope huur hebben zeven gemeenten een negatief herverdeeleffect in het uitgangsmodel.

Tabel 3.10: *De tien gemeenten met de grootste negatieve of positieve budgetverschuiving door het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel, 2006*

Budgetverschuiving in euro per huishouden	Uitgaven per huishouden (2006)	Budget per huishouden (uitgangsmodel)	Herverdeeleffect uitgangsmodel
-131,4	920	966	+
-129,0	1030	1143	+
-116,0	1230	1172	-
-107,9	980	961	-
-105,9	420	563	+
-101,1	980	988	+
-98,8	500	702	+
-97,8	860	799	-
-97,0	660	714	+
-92,3	1190	1092	-
...	...	...	...
...	...	...	...
77,3	360	243	-
77,5	340	328	-
81,4	260	276	+
84,5	1390	1441	+
85,1	340	153	-
90,9	540	533	-
99,3	320	327	+
123,1	220	141	-
132,4	360	192	-
132,8	360	239	-

De tien grootste stijgers en dalers door het model met goedkope sociale huur staan in tabel 3.11. Vijf gemeenten met een grote daling van het budget, hadden al een negatief herverdeeleffect in het uitgangsmodel. Voor deze gemeenten wordt het herverdeeleffect dus vergroot. Van de tien gemeenten met een grote stijging heeft maar een gemeente een negatief herverdeeleffect.

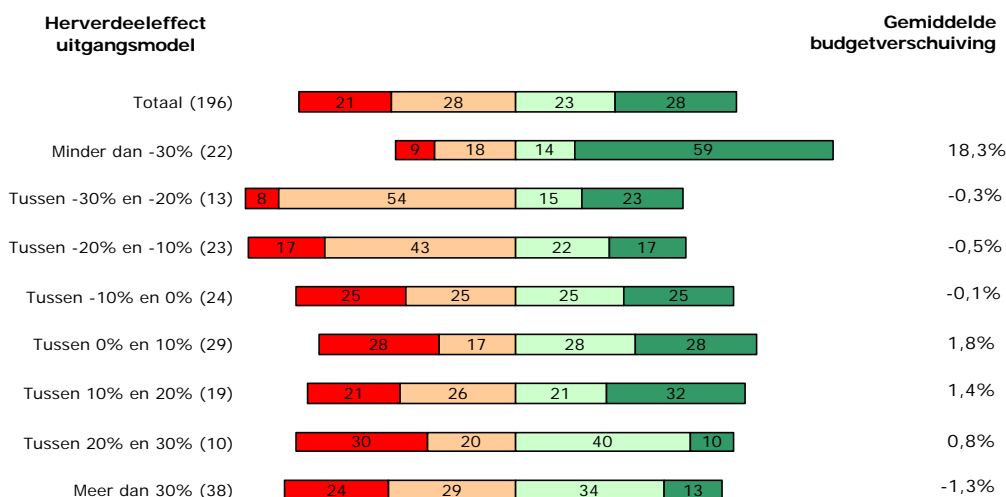
Tabel 3.11: *De tien gemeenten met de grootste negatieve of positieve budgetverschuiving door het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel, 2006*

Budgetverschuiving in euro per huishouden	Uitgaven per huishouden (2006)	Budget per huishouden (uitgangsmodel)	Herverdeeeffect uitgangsmodel
-79,0	2050	1832	-
-69,7	980	961	-
-64,4	500	702	+
-63,1	920	966	+
-51,9	660	714	+
-51,3	1230	1172	-
-50,6	1030	1143	+
-42,3	940	973	+
-41,0	950	876	-
-37,7	1500	1290	-
...	...	...	...
...	...	...	...
50,4	270	166	-
51,8	340	153	-
52,3	220	88	-
57,0	220	192	-
61,9	360	239	-
62,0	220	141	-
71,6	340	328	-
85,6	540	533	-
93,1	260	276	+
125,5	360	192	-

### 3.4.2 Procentuele budgetverschuivingen

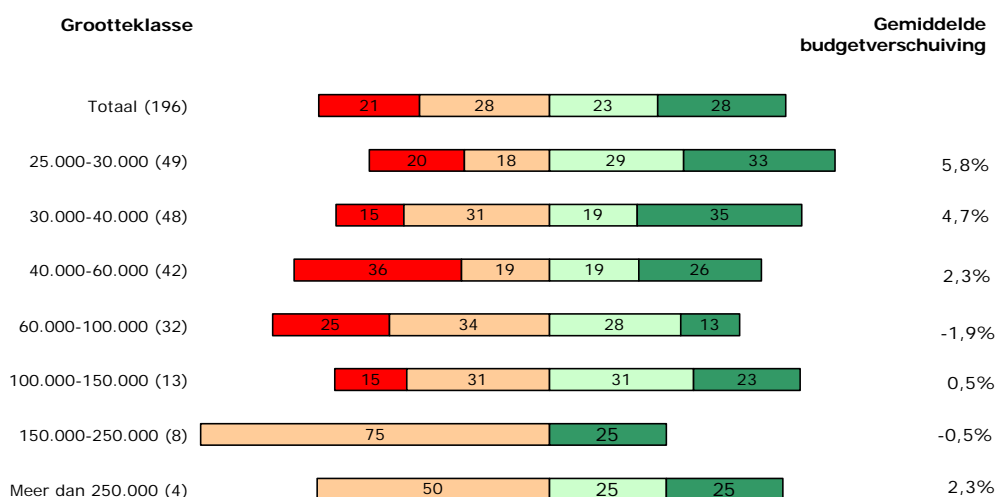
In grafiek 3.2 staan de gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope huur naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Behalve gemeenten met de grootste herverdeeeffecten van meer dan 15%, hebben gemeenten in hun herverdeeeffectklasse gemiddeld een ongewenste budgetverschuiving waarbij hun herverdeeeffect vergroot wordt.

Grafiek 3.2: Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeffect in het uitgangsmodel, 2006



In grafiek 3.3 staan de gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope huur naar grootteklasse. Er verschuift budget van gemeenten met 60.000 tot 100.000 inwoners en gemeenten met 150.000 tot 250.000 inwoners naar de overige gemeenten.

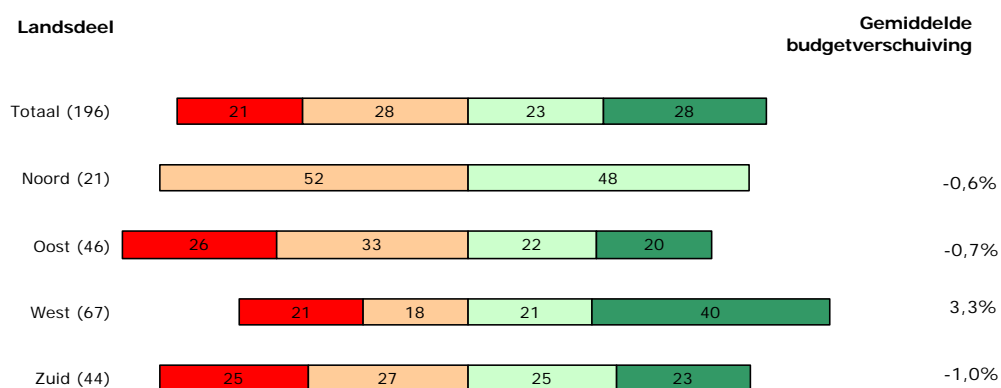
Grafiek 3.3: Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar grootteklasse, 2006





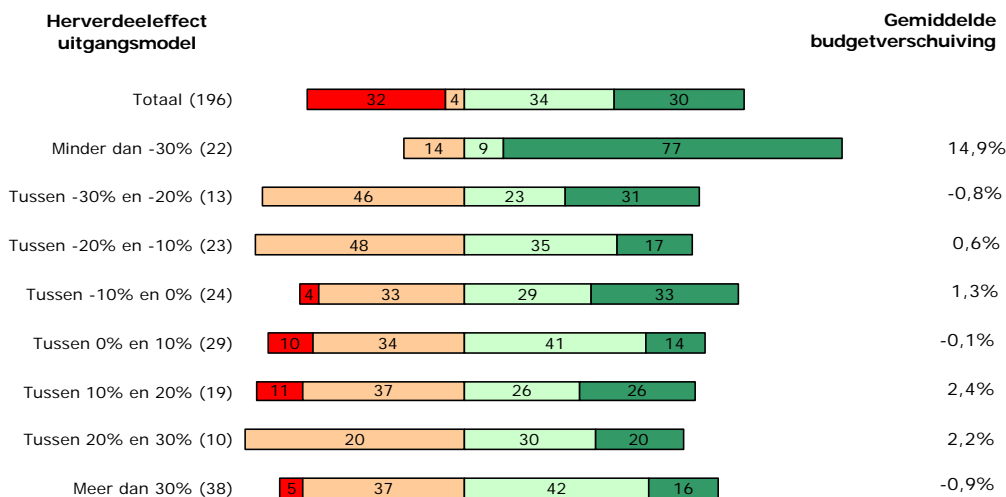
De procentuele budgetverschuivingen door het model met goedkope huur naar landsdeel staan in grafiek 3.4. Er verschuift budget naar het landsdeel west van de overige landsdelen.

Grafiek 3.4: *Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, 2006*



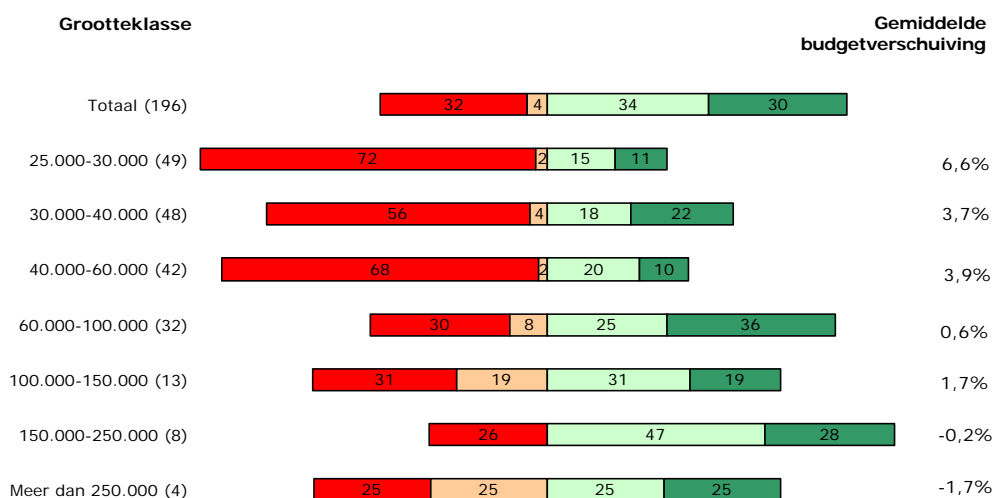
In grafiek 3.5 staan de procentuele budgetverschuivingen door het model met goedkope sociale huur naar herverdeeeffect in het uitgangsmodel. Gemeenten met een herverdeeeffect van minder dan -30% in het uitgangsmodel gaan er gemiddeld bijna 15% op vooruit door het model met goedkope sociale huur. Gemeenten met een herverdeeeffect tussen de -20% en de -30% gaan er echter gemiddeld bijna 1% op achteruit, terwijl ze al een negatief herverdeeeffect hadden in het uitgangsmodel.

Grafiek 3.5: Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar herverdeeleffect in het uitgangsmodel, 2006



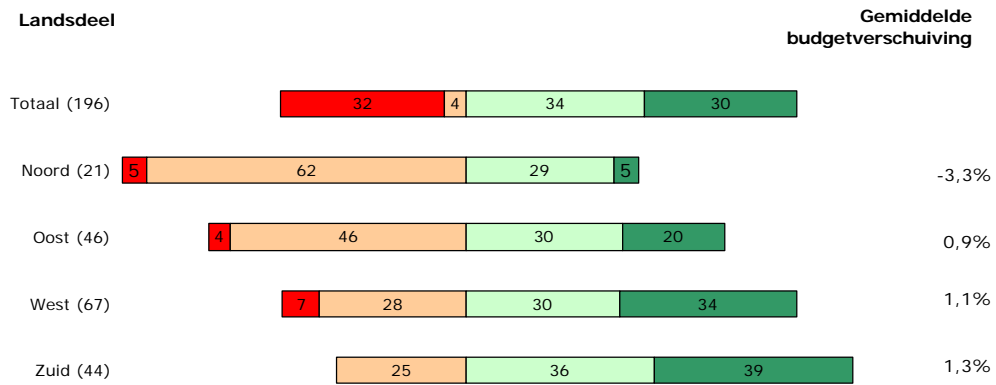
De gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur naar grootteklasse staan in grafiek 3.6. De grootste gemeenten met meer dan 150.000 inwoners verliezen budget door het model met goedkope sociale huur, dit budget verschuift naar gemeenten in overige grootteklassen.

Grafiek 3.6: Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar grootteklasse, 2006



In grafiek 3.7 staan de procentuele budgetverschuivingen naar landsdeel. Gemeenten in het landsdeel noord verliezen gemiddeld 3,3% budget, dit budget verschuift naar gemeenten in overige delen van het land.

Grafiek 3.7: *Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen van het model met goedkope sociale huur ten opzichte van het uitgangsmodel naar landsdeel, 2006*



## 4 STABILITEIT

Bij de huidige systematiek van zo actueel mogelijke verdeelkenmerken en jaarlijkse herijking van de gewichten vindt er instabiliteit van de budgetten plaats<sup>6</sup>. Bestuurders hechten veel waarde aan stabiele budgetten, gecombineerd met actuele verdeelkenmerken. In hoofdstuk 4 van het hoofdrapport wordt een analyse gegeven van een verkenning van mogelijkheden om de stabiliteit te vergroten om te bekijken of verder onderzoek gewenst is omdat een aanpassing tot meer stabiliteit kan leiden. Het uitgangspunt hierbij is stabiliteit met geen of zo min mogelijk verlies aan actualiteit, verdelende werking, plausibiliteit en transparantie. We onderzoeken eerst of er instabiliteit in de budgetten kan plaatsvinden door de actualisering van een enkel verdeelkenmerk. Vervolgens bekijken we of we de stabiliteit van de budgetten kunnen vergroten door middel van meerjarige gemiddelden, van alle verdeelkenmerken of een enkel verdeelkenmerk. Ten slotte onderzoeken we of aanpassing van de systematiek meer stabiliteit in de budgetten zou kunnen brengen. In dit hoofdstuk staat achtergrondinformatie bij het hoofdstuk in het hoofdrapport.

### 4.1 Algemene verdeelkenmerken

Het verdeelmodel bevat een aantal kenmerken die de structurele situatie in een gemeente weer moeten geven, zoals het percentage laagopgeleiden in de beroepsbevolking en het percentage huishoudens met een laag inkomen. Omdat dit structurele kenmerken zijn, mag verwacht worden dat de waarden van deze kenmerken bij de meeste gemeenten niet veel variëren van jaar op jaar. Dit blijkt echter niet altijd het geval te zijn, omdat de waarden van de variabelen door middel van steekproeven bepaald worden<sup>7</sup>. Dit leidt tot fluctuaties in de waarden die wellicht niet te wijten zijn aan een verandering in de structurele situatie van de gemeente. De instabiliteit die hierdoor wordt veroorzaakt is onwenselijk, al is de instabiliteit niet structureel voor bepaalde gemeenten, het wordt bepaald door het toeval. Ook de conjuncturele variabelen in het verdeelmodel worden gemeten door steekproeven, wat kan leiden tot

---

<sup>6</sup> Voor 2009 zijn de gewichten niet herijkt

<sup>7</sup> De variabelen in het uitgangsmiddel die door een steekproef bepaald worden zijn percentage huishoudens met een laag inkomen, percentage laagopgeleiden, percentage huurwoningen, werkzame beroepsbevolking, banen handel en horeca, banengroei en banen per hoofd van de beroepsbevolking

instabiliteit. In deze paragraaf verkennen we de instabiliteit door meetfouten in de steekproeven. We nemen als uitgangsmodel het herijkte model met gegevens van 2005. Vervolgens vervangen we voor een verdeelkenmerk de waarde van 2005 voor de geactualiseerde waarde van dat verdeelkenmerk en bekijken we welke budgetmutaties dit tot gevolg heeft.

#### 4.1.1 Budgetmutaties ten opzichte van het uitgangsmodel

In tabel 4.1 staan de budgetmutaties ten gevolge van de actualisatie van een verdeelkenmerk in het verdeelmodel. De mutaties zijn gegeven in euro's. Als we de werkzame beroepsbevolking actualiseren, heeft dit gemiddeld een budgetmutatie van 12 euro per huishouden tot gevolg. Er is een gemeente waarbij de budgetten per huishouden met ruim 50 euro afnemen door deze actualisatie. De actualisering van het percentage lage inkomens heeft ook grote budgetmutaties tot gevolg van gemiddeld 13,6%. Er zit ongeveer 90 euro tussen de grootste negatieve mutatie en de grootste positieve mutatie.

Tabel 4.1: *Budgetmutaties bij actualisatie van een verdeelkenmerk in euro per huishouden*

Verdeelkenmerk	Gemiddelde	Minimum	Maximum
Werkzame beroepsbevolking	12,0	-50,6	39,0
Lage inkomens	6,9	-17,3	38,8
Laagopgeleiden	9,4	-44,4	35,3
Banengroei	6,3	-28,0	26,2

## 4.2 Laagopgeleiden

In de vorige paragraaf is gebleken dat de meting van bepaalde verdeelkenmerken op steekproefniveau kan leiden tot instabiele budgetten. Het strekt buiten de opzet van dit onderzoek om alle variabelen verder te onderzoeken, maar toch willen we onderzoeken of een eenvoudige aanpassing de stabiliteit kan verhogen. We kiezen hierbij een verdeelkenmerk als verkenning. Omdat het percentage laagopgeleiden een verdeelkenmerk is dat weinig in de tijd zal variëren, richten we het onderzoek hierop.

In het huidige verdeelmodel is het percentage laagopgeleiden een driejaarlijks gemiddelde dat wordt gebaseerd op steekproeven van het

CBS. Zij berekenen ook dit gemiddelde waarbij ze eerdere steekproeven corrigeren voor de meest recente steekproef. We vergelijken deze definitie met een zesjaarlijks gemiddelde dat we baseren op dezelfde steekproef van het CBS, waarbij we eerdere steekproeven niet corrigeren. De aanname hierbij is dat meetfouten in zes jaar tijd uitmiddelen.

#### 4.2.1 Budgetmutaties ten opzichte van het uitgangsmodel

In grafiek 4.3 van het rapport worden de gemiddelde procentuele budgetmutaties tussen 2005 en 2007 gegeven als 3-jaarsgemiddelden en als 6-jaarsgemiddelden worden gebruikt. Als achtergrondinformatie geven we nu de cijfers in de tussenliggende jaren in tabel 4.2. De gemiddelde procentuele budgetmutatie tussen 2005 en 2006 was 1,7% voor 3-jaarsgemiddelden en 1,2% voor 6-jaarsgemiddelden. Tussen 2006 en 2007 was dat verschil nog groter, 3,1% voor 3-jaarsgemiddelden en bijna de helft minder, 1,6% voor 6-jaarsgemiddelden. Voor beide definities geldt dat de procentuele budgetmutaties afnemen naar mate de gemeente groter wordt. Toch zien we dat ook bij de grotere gemeenten, de 6-jaarsgemiddelden stabielere budgetten opleveren dan de 3-jaarsgemiddelden.

Tabel 4.2: Absolute gemiddelde procentuele budgetmutaties per grootteklasse bij 3-jaarsgemiddelden en bij 6-jaarsgemiddelden

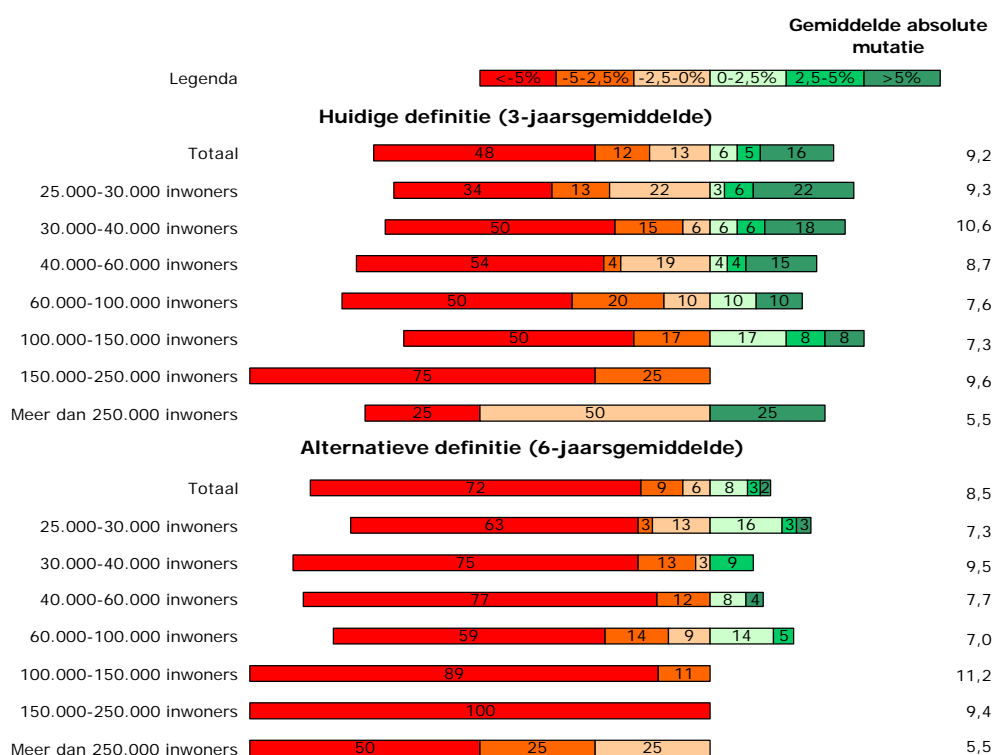
Aantal inwoners in 2006	3-jaarsgemiddelden			6-jaarsgemiddelden		
	05-06	06-07	05-07	05-06	06-07	05-07
25.000-30.000	1,6	4,6	4,7	1,8	2,5	3,4
30.000-40.000	2,2	3,6	4,4	1,5	2,1	2,9
40.000-60.000	2,3	2,3	3,4	1,0	1,1	1,5
60.000-100.000	1,1	2,4	2,8	0,7	1,1	1,6
100.000-150.000	0,5	0,8	1,2	0,4	0,7	0,6
150.000-250.000	0,3	1,2	1,3	0,4	0,5	0,9
Meer dan 250.000	0,3	0,8	1,0	0,5	0,2	0,5
Totaal	1,7	3,1	3,6	1,2	1,6	2,2

#### 4.2.2 Mutaties in de definitie van laagopgeleiden

Grafiek 4.2 in het onderzoeksrapport laat de procentuele veranderingen in het percentage laagopgeleiden tussen 2005 en 2007 zien voor de twee definities. Grafiek 4.1 gaat nader in op deze mutaties en laat de mutaties

per grootteklasse zien. Bij het 6-jaarsgemiddelde zien we meer gemeenten met een grote daling van het percentage laagopgeleiden in de beroepsbevolking dan bij het 3-jaarsgemiddelde. Met name bij de kleine gemeenten is het verschil groot. Ook zien we dat de gemiddelde absolute mutatie bij beide definities niet veel verschil per grootteklasse, voor de grootste gemeenten is de mutatie wel een stuk kleiner dan bij de andere gemeenten.

Grafiek 4.1: Procentuele mutaties in de definitie van laagopgeleiden bij het 3-jaarsgemiddelde en het 6-jaarsgemiddelde



In tabel 4.3 staan de 20 gemeenten met de grootste procentuele mutaties in de waarde van het percentage laagopgeleiden tussen 2005 en 2006 bij het 3-jaarsgemiddelde. De gemeente met de grootste daling tussen 2005 en 2006 heeft in 2006 15,8% minder laagopgeleiden in de beroepsbevolking dan in 2005. Dit is een erg grote daling. In Nederland is er een trend van een dalend percentage laagopgeleiden in de beroepsbevolking. De gemeenten waar het percentage stijgt, zijn daarom interessanter om te bekijken. In de gemeente met de grootste stijging stijgt het percentage laagopgeleiden met 17,2%. Dit zou kunnen komen door fouten in de steekproef.

Tabel 4.3: *De 20 gemeenten met de grootste procentuele mutaties in definitie percentage laagopgeleiden tussen 2005 en 2006 (3-jaarsgemiddelde)*

Mutatie	% laagopgeleiden 2005	% laagopgeleiden 2006	Aantal inwoners
-15,8	36,9	31,1	44.000
-13,9	34,6	29,8	46.000
-13,5	32,6	28,2	68.000
-12,1	34,4	30,2	27.000
-11,4	39,0	34,5	45.000
-11,4	30,1	26,7	32.000
-10,8	30,6	27,3	37.000
-10,0	34,2	30,8	40.000
-9,9	21,0	18,9	181.000
-9,9	33,9	30,5	84.000
...	...	...	...
...	...	...	...
6,3	36,3	38,6	43.000
6,4	36,0	38,3	27.000
7,1	38,3	41,1	44.000
8,1	23,8	25,8	44.000
8,4	35,6	38,6	34.000
8,7	33,6	36,5	38.000
8,8	26,5	28,8	29.000
10,3	27,6	30,5	92.000
11,4	24,3	27,0	35.000
17,2	37,1	43,5	41.000

In tabel 4.4 staan de 20 gemeenten met de grootste mutaties in percentage laagopgeleiden bij de 6-jaarsgemiddelden. De grootste mutaties zijn minder groot dan bij de 3-jaarsgemiddelden, maar zijn nog steeds substantieel. In de gemeenten met de grootste daling daalt het percentage laagopgeleiden met 10,4%. De gemeente met de grootste stijging van het percentage kent een stijging van 7,2%. Bij de 6-jaarsgemiddelden komen verder minder grote gemeenten voor. De grootste gemeente met een grote stijging of daling heeft 44.000 inwoners, bij het 3-jaarsgemiddelde is dit een gemeente met 181.000 inwoners.



Tabel 4.4: *De 20 gemeenten met de grootste procentuele mutaties in definitie percentage laagopgeleiden tussen 2005 en 2006 (6-jaarsgemiddelde)*

Mutatie	% laagopgeleiden 2005	% laagopgeleiden 2006	Aantal inwoners
-10,4	35,6	31,9	36.000
-10,4	25,5	22,9	26.000
-9,3	17,9	16,2	29.000
-8,8	22,5	20,6	32.000
-8,5	30,2	27,6	37.000
-8,3	34,6	31,7	44.000
-8,3	32,2	29,5	27.000
-8,1	31,2	28,7	40.000
-7,9	34,7	31,9	31.000
-7,9	31,3	28,8	35.000
...	...	...	...
...	...	...	...
1,9	33,2	33,8	38.000
2,4	26,5	27,1	26.000
2,5	36,5	37,4	44.000
3,3	33,3	34,4	26.000
4,4	21,0	21,9	35.000
4,8	34,8	36,5	26.000
5,2	37,2	39,1	26.000
5,3	30,1	31,7	33.000
5,8	24,8	26,3	42.000
7,2	31,3	33,5	31.000

### 4.3 Meerjarige gemiddelden

In de vorige paragraaf hebben we gezien dat de stabiliteit van de budgetten kan worden vergroot door het gebruik van 6-jaarsgemiddelde van laagopgeleiden. In deze paragraaf onderzoeken we of de stabiliteit van de budgetten kan worden vergroot door de schattingen van het verdeelmodel te baseren op meerjarige gemiddelden van alle verdeelkenmerken. Dit gaat uiteraard ten koste van de actualiteit, maar het is de vraag of dit gecompenseerd kan worden door een toename van de stabiliteit.

We hebben voor 2004, 2005 en 2006 het verdeelmodel geschat met meerjarige gemiddelden. Hierbij verklaren we de gemiddelde kosten van de afgelopen drie jaar door de gemiddelde verdeelkenmerken van de

afgelopen drie jaar. Voor 2006 betekent dit bijvoorbeeld dat de gemiddelde kosten tussen 2004 en 2006 worden verklaard door de gemiddelde verdeelkenmerken tussen 2004 en 2006. We vergelijken de uitkomsten van deze schattingen met de uitkomsten van de huidige systematiek tussen 2004 en 2006.

#### *4.3.1 Geschatte coëfficiënten*

De geschatte coëfficiënten van de besproken modellen staan in tabel 4.5. Door het gebruik van meerjarige gemiddelden veranderen sommige coëfficiënten sterk. Zo neemt het gewicht van de vaste voet toe, net zoals dat van eenouderhuishoudens, werkzame beroepsbevolking en banengroei. Deze variabelen worden dus belangrijker bij meerjarige gemiddelden. Het gewicht van banen handel en horeca neemt juist af en bevolkingsgroei is niet meer significant bij meerjarige gemiddelden. In 2006 verklaart zowel het model met de huidige systematiek als het model met meerjarige gemiddelden 96% van de variantie ( $R^2$ ). In 2005 is de voorspelde kracht van het model met meerjarige gemiddelden wat hoger, terwijl in 2004 het model met de huidige systematiek juist meer variantie verklaart.

Tabel 4.5: *Geschatte coëfficiënten voor de huidige systematiek en bij meerjarige gemiddelden, 2004-2006*

	Huidige systematiek 2004	Huidige systematiek 2005	Huidige systematiek 2006 <sup>b</sup>	Meerjarige gemiddelden 2004	Meerjarige gemiddelden 2005	Meerjarige gemiddelden 2006
Lage inkomens	27,6	22,5	27,5	27,5	27,3	27,6
Eenouderhuishoudens	90,2	81,6	76,9	109,7	96,2	86,1
Arbeidsongeschikten	-23,9	<u>-13,3<sup>a</sup></u>	-26,4	-38,0	-26,2	-25,7
Totaal allochtonen	<u>3,6</u>	<u>3,9</u>	5,2	<u>3,1</u>	<u>3,3</u>	3,9
Laagopgeleiden	4,6	4,1	5,8	4,2	4,8	4,8
Huurwoningen	3,9	4,3	2,9	5,1	3,6	3,0
Relatief regionaal klantenpotentieel	1,7	1,8	1,7	1,5	1,7	1,6
Inwoners stedelijk gebied	-1,2	-1,3	-1,3	-1,4	-1,2	-1,2
Werkzame beroepsbevolking	-31,2	-24,5	-24,4	-46,8	-40,4	-37,8
Banen handel en horeca	-16,0	-18,5	-22,2	-8,9	-15,0	-17,0
Banengroei	<u>-15,9</u>	<u>-13,0</u>	-19,2	-54,2	-32,6	-29,9
Banen per hoofd van de beroepsbevolking	-2,2	-3,0	-3,1	-3,6	-3,0	-3,3
Bevolkingsgroei	<u>-13,0</u>	-13,5	-20,2	<u>-12,6</u>	<u>-15,3</u>	<u>-14,5</u>
Vaste voet	2955,0	2469,7	2491,0	4587,4	3927,1	3751,5
R2	96,0	95,2	96,0	95,7	95,7	96,0

<sup>a</sup> Onderstreept betekent niet significant bij een significantieniveau van 5%, cursief gearceerd betekent niet significant bij een significantieniveau van 10%.

<sup>b</sup> Het uitgangsmodel 2006 wordt geschat met de scores van 2006, met uitzondering van de werkzame beroepsbevolking, banengroei, banen handel en horeca en banen per hoofd van de beroepsbevolking. Voor deze cijfers worden de scores van 2005 genomen.

#### 4.3.2 Budgetmutaties

In het hoofdrapport is te lezen dat meerjarige gemiddelden niet per definitie leiden tot stabielere budgetten. De verwachting is dat dit gemiddeld over een lange periode wel het geval is, maar het kan voorkomen dat meerjarige gemiddelden in een jaar minder stabiele budgetten opleveren dan de huidige systematiek. Tussen 2004 en 2005 zijn de budgetten minder stabiel dan bij de huidige systematiek, tussen 2005 en 2006 zijn de budgetten wel stabiel. Dit is ook af te lezen in tabel 4.6. Tussen 2004 en 2005 bedraagt het verschil tussen de budgetten bij de huidige systematiek gemiddeld 6,1%. Bij meerjarige budgetten bedraagt dit verschil 6,4%. Tussen 2005 en 2006 is dit 5,9 respectievelijk 2,8%. Over de gehele periode tussen 2004 en 2006 zijn de budgetten van de huidige systematiek iets stabiel, 7,6% tegen 8,1% bij meerjarige gemiddelden.

Tabel 4.6: *Absolute gemiddelde procentuele budgetmutatie voor de huidige systematiek en bij meerjarige gemiddelden*

	2004-2005	2005-2006	2004-2006
Huidige systematiek	6,1	5,9	7,6
Meerjarige gemiddelden	6,4	2,8	8,1

In tabel 4.7 staan de absolute gemiddelde budgetmutaties in euro's. De tabel bevestigt het beeld van de voorgaande tabel, tussen 2005 en 2006 zijn de budgetten stabiel bij meerjarige gemiddelden, tussen 2004 en 2005 en tussen 2004 en 2006 zijn de budgetten bij de huidige systematiek stabiel. De verwachting is dat over een langere periode meerjarige gemiddelden wel leiden tot een verbetering van de stabiliteit, maar dat incidenteel kan voorkomen dat het uitgangsmodel stabielere budgetten oplevert.

Tabel 4.7: *Absolute gemiddelde budgetmutaties in euro's per huishouden voor de huidige systematiek en bij meerjarige gemiddelden*

	2004-2005	2005-2006	2004-2006
Huidige systematiek	25,9	27,5	33,6
Meerjarige gemiddelden	29,8	12,4	36,5

De meest positieve en meest negatieve budgetmutaties in euro's per huishouden staan in tabel 4.8. Tussen 2004 en 2005 is er een gemeente

die er bij de huidige systematiek €86,- op achteruit gaat, bij meerjarige gemiddelden is dit maximaal €78,-. Ook voor de andere jaren is de meest negatieve budgetmutatie bij meerjarige gemiddelden kleiner dan bij de huidige systematiek. Tussen 2004 en 2005 is er een gemeente waarvoor het budget met €190,- per huishouden stijgt bij meerjarige gemiddelden. Bij de huidige systematiek is dit maximaal €83,-.

Tabel 4.8: *Meest positieve en meest negatieve budgetmutaties in euro's per huishouden voor de huidige systematiek en bij meerjarige gemiddelden*

	2004-2005	2005-2006	2004-2006
Huidige systematiek	-86/+83	-110/+92	-129/+103
Meerjarige gemiddelden	-78/+190	-41/+44	-96/+191

#### 4.3.3 Herverdeeeffecten

De meerjarige gemiddelden brengen niet veel meer stabiliteit in de budgetten. Tabel 4.9 laat de absolute gemiddelde procentuele herverdeeeffecten zien voor beide methoden. De aansluiting van de voorspelde budgetten op de uitgaven is ongeveer gelijk voor beide methoden. In 2005 bedraagt voor beide methoden het gemiddelde verschil tussen het voorspeld budget en de uitgaven 14,1%, in 2006 is de aansluiting bij meerjarige gemiddelden iets beter terwijl in 2004 de aansluiting bij de huidige systematiek iets beter is.

Tabel 4.9: *Gemiddelde absolute procentuele herverdeeeffecten bij de huidige systematiek en bij meerjarige gemiddelden, 2004-2006*

	2004	2005	2006
Huidige systematiek	14,6	14,1	14,3
Meerjarige gemiddelden	14,8	14,1	13,8

## 4.4 Aanpassing systematiek

Bij de huidige systematiek worden zowel de verdeelkenmerken als de gewichten jaarlijks geactualiseerd. Door het verdeelmodel niet meer jaarlijks aan te passen zouden de budgetten stabielere kunnen worden. In deze paragraaf verkennen we wat de gevolgen zijn voor de stabiliteit en de verdelende werking van de verschillende berekeningen.

We onderscheiden drie methodes om de budgetten te bepalen:

- Constant budgetaandeel. Hierbij wordt het budgetaandeel eenmalig bepaald en gelijk gehouden voor een aantal jaar. Er kunnen nog steeds mutaties plaatsvinden in de budgetten omdat het macrobudget niet ieder jaar gelijk is.
- Constante gewichten. Hierbij worden wel de verdeelkenmerken jaarlijks geactualiseerd, maar de gewichten gelijk gehouden
- Huidige systematiek. Hierbij worden zowel de verdeelkenmerken als de gewichten jaarlijks geactualiseerd.

We herijken het verdeelmodel voor 2005 en nemen 2005 als referentiejaar. Voor 2004 en 2006 zijn de budgetaandelen bij het constant budgetaandeel dus gelijk aan het herijkte budgetaandeel voor 2005. Bij constante gewichten gebruiken we de herijkte gewichten van 2005 en de actuele verdeelkenmerken, en bij de huidige systematiek herijken we in 2004 en 2006 het model opnieuw op de geactualiseerde verdeelkenmerken.

#### 4.4.1 Herverdeeleffecten

In tabel 4.10 staan de gemiddelde absolute ongewogen herverdeeleffecten voor het constant budgetaandeel, actualisatie van de verdeelkenmerken en de huidige systematiek. In 2005 zijn de herverdeeleffecten van de drie verschillende methodes gelijk, de budgetten van iedere methode zijn in dat jaar immers gelijk aan elkaar. Zowel in 2004 als in 2006 is de verdelende werking van de huidige systematiek het grootst. Door ieder jaar zowel de verdeelkenmerken als de gewichten te actualiseren sluiten de budgetten gemiddeld het beste aan op de uitgaven. Wat betreft de verdelende werking is het beter om de budgetaandelen constant te houden dan om alleen de verdeelkenmerken aan te passen. Dit blijkt uit het lagere herverdeeleffect in 2004 en 2006 voor de systematiek van het constant budgetaandeel.

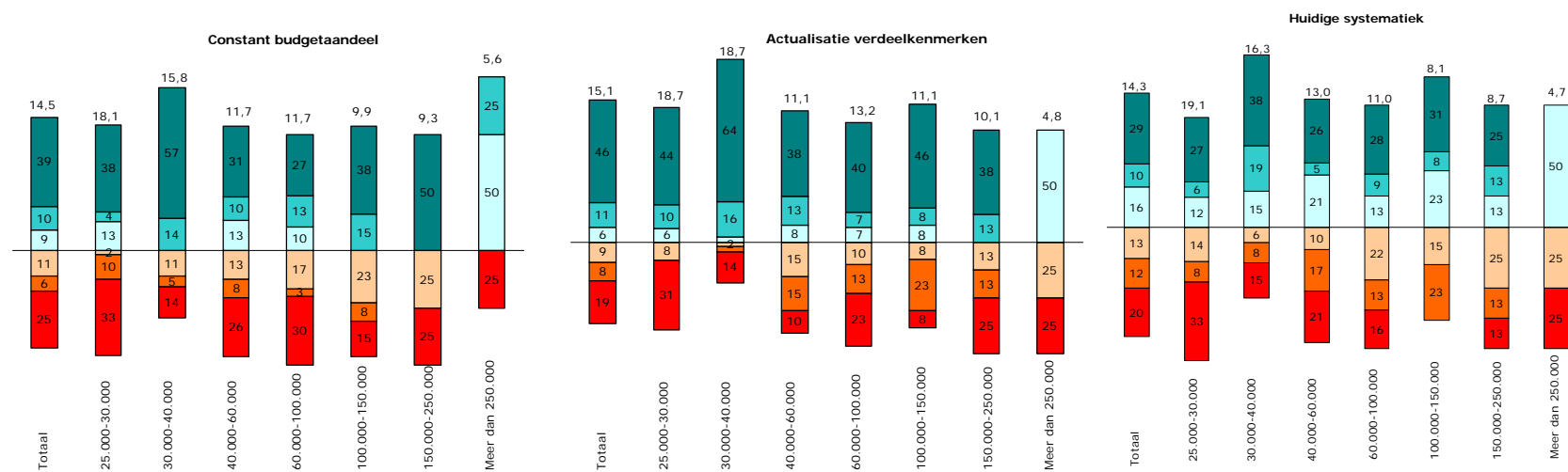
Tabel 4.10: *Gemiddelde, absolute ongewogen herverdeeleffecten voor de verschillende methodes, 2004-2006*

	2004	2005	2006
Constant budgetaandeel	14,9	14,1	14,5
Actualiseren verdeelkenmerken	15,4	14,1	15,1
Huidige systematiek	14,6	14,1	14,3

In grafiek 4.2 staan de gemiddelde absolute herverdeeleffecten en de verdeling van de procentuele herverdeeleffecten per grootteklasse van

2006. De gemeenten met minder dan 30.000 inwoners hebben voor alle drie de methodes de grootste herverdeeeffecten. Wel zijn deze het kleinst bij het constant budgetaandeel en het grootst bij de huidige systematiek van jaarlijks herijken. Bij actualisatie van de verdeelkenmerken is het percentage gemeenten met een herverdeeeffect kleiner dan -7,5% het laagst, namelijk 19%. Het percentage gemeenten met een herverdeeeffect groter dan 7,5% is juist het hoogst bij deze systematiek, 46%. De huidige systematiek leidt tot het kleinste percentage gemeenten met een absoluut herverdeeeffect van meer dan 7,5%. We zien verder dat gemeenten met 30.000 tot 40.000 inwoners relatief vaak een positief herverdeeeffect hebben ten opzichte van gemeenten in andere grootteklassen.

Grafiek 4.2: Procentuele herverdeeleffecten naar grootteklasse.





#### 4.4.2 Budgetverschuivingen ten opzichte van constant budgetaandeel

In tabel 4.11 staan de budgetverschuivingen van de systematiek van actualisatie van de verdeelkenmerken en de huidige systematiek ten opzichte van de budgetten bij een constant budgetaandeel in 2006. Een positieve verschuiving betekent dat gemeenten in die klasse er gemiddeld op vooruit gaan ten opzichte van het constant budgetaandeel. De procentuele budgetverschuivingen van actualisatie van de verdeelkenmerken en de huidige systematiek laten bijna een tegenovergesteld beeld zien. Gemeenten met minder dan 150.000 inwoners krijgen gemiddeld meer budget bij actualisatie van de verdeelkenmerken dan bij een constant budgetaandeel, overige gemeenten krijgen minder budget. Gemeenten tot 60.000 inwoners en gemeenten met 100.000 tot 250.000 inwoners krijgen bij de huidige systematiek juist minder budget dan bij een constant budgetaandeel.

Tabel 4.11: *Procentuele gemiddelde budgetverschuivingen ten opzichte van het model met constant budgetaandeel per grootteklasse, 2006*

Aantal inwoners in 2006	Actualiseren verdeelkenmerken	Huidige systematiek
25.000-30.000	4,3	-3,7
30.000-40.000	3,8	-1,6
40.000-60.000	3,6	-1,5
60.000-100.000	2,6	1,2
100.000-150.000	1,0	-1,3
150.000-250.000	-0,7	-1,9
Meer dan 250.000	-1,7	0,9

## 5 WERKDEEL

### 5.1 Herschatting van het werkdeel

#### 5.1.1 Geschatte coëfficiënten

In tabel 5.1 staan de huidige gewichten en de herschatte gewichten voor het verdeelmodel werkdeel. Het gewicht van het aantal WW-ontvangers in een gemeente is gelijk gehouden aan de huidige waarde om veranderingen in de gewichten zo klein mogelijk te houden<sup>8</sup>. Door een extra restrictie op te geven dat negatief voorspelde budgetten niet voor mogen komen, worden negatieve budgetten in de toekomst (naar verwachting) toch zo goed mogelijk voorkomen. Bij de herschatting is het gewicht van de omvang van de beroepsbevolking gelijk gebleven aan -0,01. Het gewicht van het aantal bijstandsontvangers is toegenomen tot 1,62; deze verdeelmaatstaf bepaalt dus in grotere mate het voorspelde budget werkdeel. Het gewicht van de kwalitatieve discrepantie maat is juist afgenomen tot 0,31. Alle gewichten zijn significant in het herschatte model.

Tabel 5.1: *De huidige gewichten en de herschatte gewichten voor het budget van het werkdeel*

Variabelen	Huidig gewicht	Nieuw gewicht
Aantal bijstandsontvangers	1.2	1.62
Aantal WW-ontvangers	-0.2	-0.2
Omvang beroepsbevolking	-0.01	-0.01
Kwalitatieve discrepantie	0.45	0.31
laaggeschoolde arbeid		

<sup>8</sup> Er is gekozen voor de verdeelmaatstaf WW-ontvangers omdat deze maatstaf het laagste significantieniveau van de verschillende verdeelkenmerken in het verdeelmodel heeft.

### 5.1.2 Budgetverschuivingen

Tabel 5.2 toont de gemiddelde procentuele budgetverschuivingen als het budget voorspeld wordt met de nieuwe gewichten in plaats van met de huidige gewichten. De gemiddelde absolute afwijking door het gebruik van de nieuwe gewichten is ongeveer 10%. De meest negatieve verschuiving is ieder jaar in absolute zin steeds veel minder groot dan de meest positieve verschuiving. In 2007 is het minimum van de budgetverschuivingen bijvoorbeeld -11,6%, terwijl het maximum 89,5% is. Dat komt omdat er budget verschuift van de gemeenten met veel budget naar gemeenten met weinig budget.

Tabel 5.2: *Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen bij nieuwe gewichten ten opzichte van de huidige gewichten*

	2006	2007	2008
Gemiddeld absoluut verschil	10,1	11,1	9,5
Minimum	-8,0	-11,6	-12,0
Maximum	129,0	89,5	77,8

In tabel 5.3 staan de gemiddelde procentuele budgetverschuivingen bij de nieuwe gewichten, waarbij er deels historisch gebudgetteerd is volgens de afgesproken ingroei in het objectief verdeelmodel. De budgetverschuivingen worden groter naarmate de historische budgettering afneemt, hetzelfde geldt voor de grootste positieve en negatieve budgetverschuivingen.

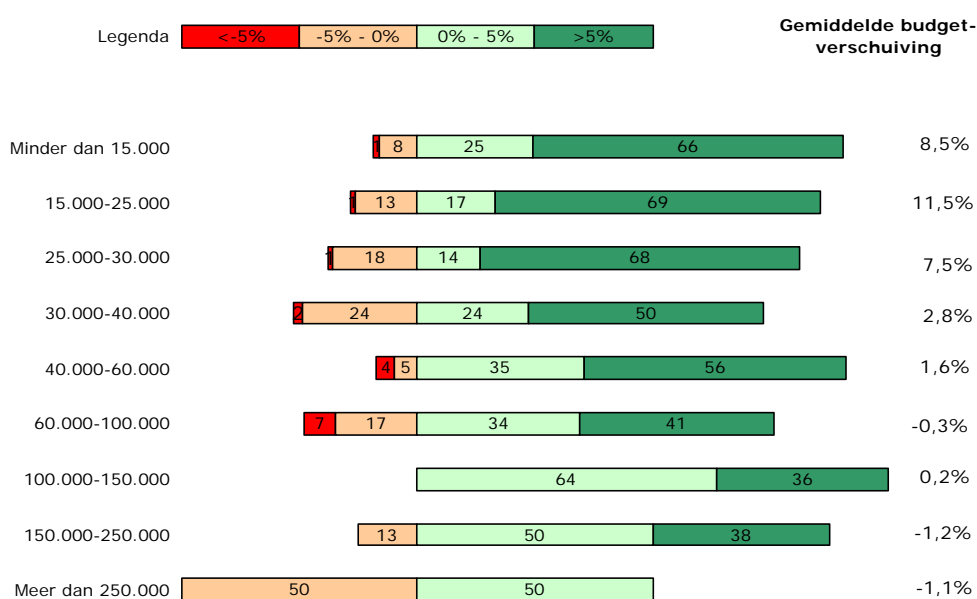
Tabel 5.3: *Gemiddelde procentuele budgetverschuivingen bij nieuwe gewichten ten opzichte van de huidige gewichten, deels historisch*

	2006	2007	2008
Gemiddeld absoluut verschil	1,5	2,9	4,3
Minimum	-1,8	-7,5	-9,7
Maximum	12,3	21,2	24,0

Uit de vorige tabel bleek dat door de nieuwe gewichten er veel budget verschuift. De volgende grafieken laten zien waar dat budget precies verschuift en welke gemeenten erop voor- of achteruitgaan. Grafiek 5.1 geeft de verdeling van de budgetverschuivingen per grootteklasse van de gemeenten aan. Uit de grafiek blijkt dat de kleine gemeenten vooral een positieve budgetverschuiving hebben, terwijl grotere gemeenten juist een negatieve budgetverschuiving hebben. Gemeenten met minder dan 15.000

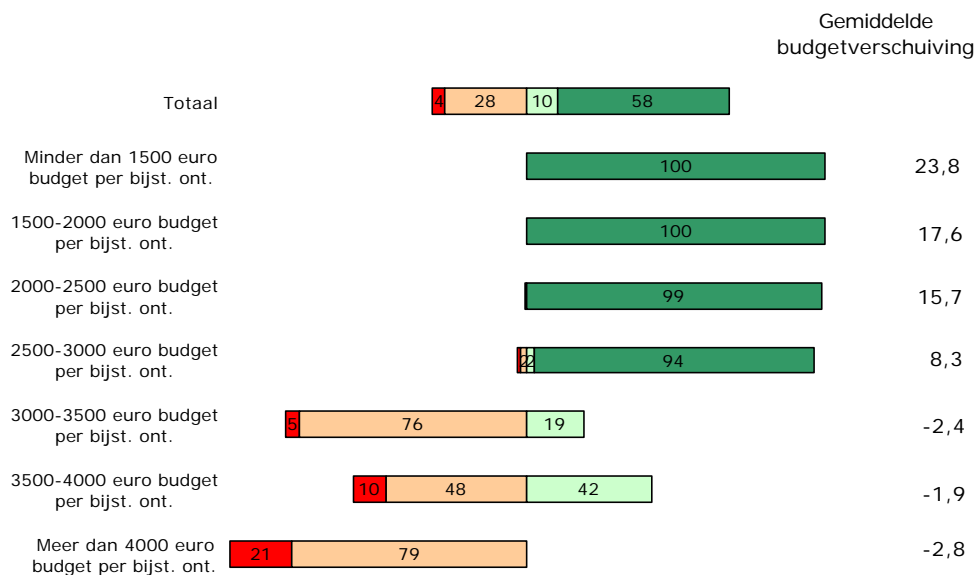
inwoners krijgen 8,5% meer budget, 9% van deze gemeenten in deze categorie krijgt minder budget met de nieuwe gewichten. De G4 gaat er gemiddeld 1,1% op achteruit. Over het algemeen verschuift er budget van de gemeenten met 60.000-100.000 en meer dan 150.000 inwoners naar de overige gemeenten.

Grafiek 5.1: *Procentuele budgetverschuivingen door de herschatte gewichten naar grootteklasse*



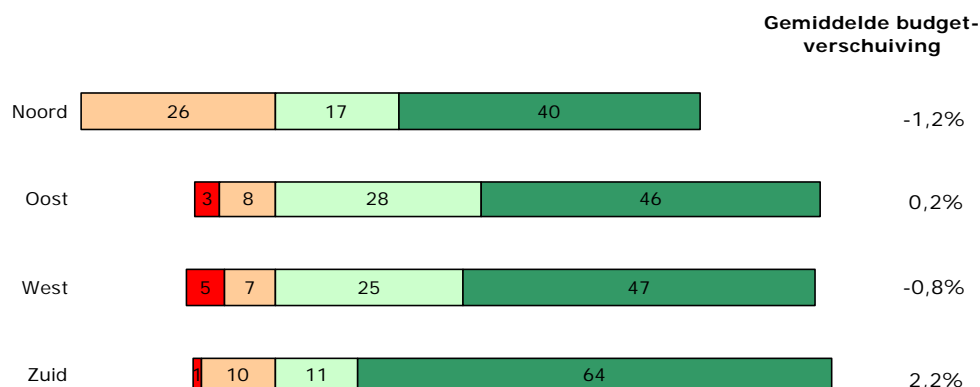
Grafiek 5.2 toont de budgetverschuivingen per budget per bijstandsontvanger in het model met de huidige gewichten. In alle budgetklassen krijgen de gemeenten gemiddeld meer budget, behalve voor de groepen met meer dan 3000 euro per bijstandsontvanger. Alle gemeenten met een budget lager dan 2500 euro, ontvangen met de nieuwe gewichten meer budget. In het algemeen geldt dat hoe hoger het budget in het huidige model, hoe lager de procentuele budgetverschuiving met de nieuwe gewichten.

Grafiek 5.2: Budgetverschuivingen door de herschatte gewichten naar budget per bijstandsontvanger in het huidige model



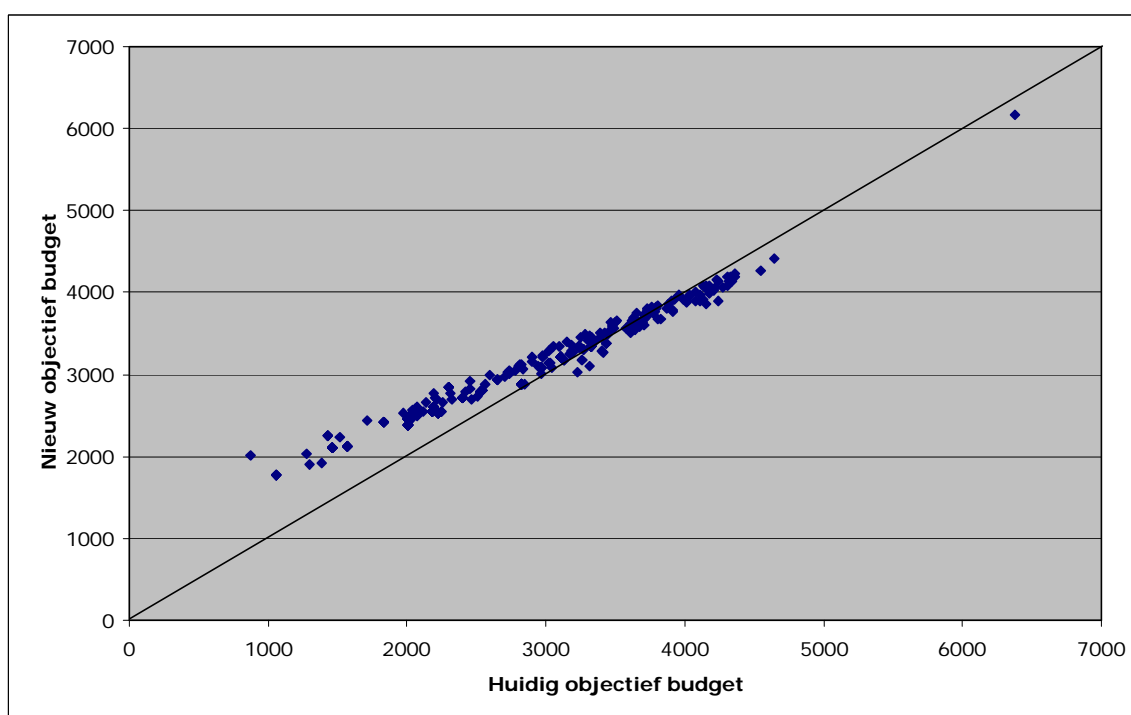
Grafiek 5.3 laat de budgetverschuivingen per landsdeel zien. De landsdelen noord en west krijgen gemiddeld minder budget, dit budget verschuift naar het landsdeel zuid en in mindere mate naar het landsdeel oost. In het landsdeel zuid gaat 89% van de gemeenten erop vooruit met de nieuwe gewichten. Toch krijgt ook in de landsdelen noord en west respectievelijk 57% en 72% van de gemeenten meer budget met de nieuwe gewichten.

Grafiek 5.3: Procentuele budgetverschuivingen door het model met herschatte gewichten per landsdeel



In grafiek 5.4 staan de herschatte objectieve budgetten van alle gemeenten in 2006 tegenover hun huidig objectief budget. Hieruit blijkt dat gemeenten met een laag huidig objectief budget een hoger nieuw objectief budget ontvangen, terwijl het omgekeerde geldt voor gemeenten met een hoog huidig objectief budget. Het verschil tussen de gemeenten met het laagste budget per bijstandsontvanger en de gemeente met het hoogste budget per bijstandsontvanger wordt hierdoor verkleind (van 5505 naar 4159 euro per bijstandsontvanger).

Grafiek 5.4: *Huidig objectief budget per bijstandsontvanger tegenover nieuw objectief budget per bijstandsontvanger in 2006*



Om de effecten voor individuele gemeenten te laten zien geeft tabel 5.4 een overzicht van de tien grootste stijgers en dalers in 2006 door de herschatte gewichten. De tien grootste dalers hebben alle tien een positief herverdeeffect, in het huidige model lagen hun uitgaven lager dan het objectief budget. De tien grootste stijgers hadden juist allen hogere uitgaven dan hun objectief budget. Ook blijkt uit de tabel dat de dalers veel hogere budgetten per bijstandsontvanger hebben dan de stijgers.

Tabel 5.4: *De tien gemeenten met de grootste positieve en negatieve budgetverschuiving door de herschatte gewichten, 2006*

Procentuele budgetverschuiving	Objectief budget 2006 huidig	Object budget 2006 nieuwe gewichten	Uitgaven 2006	HVE 2006
-8,0	4242	3903	1780	+
-6,9	4153	3864	3160	+
-6,4	3310	3097	3390	+
-6,1	4546	4268	2250	+
-6,0	3232	3038	1960	+
-5,4	4112	3888	1780	+
-5,4	4135	3913	2210	+
-5,1	4308	4086	3630	+
-5,1	4279	4059	2970	+
-4,9	4641	4414	4050	+
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
35,6	1566	2125	2840	-
38,3	1389	1921	2510	-
42,1	1713	2433	1780	-
44,7	1458	2109	2090	-
47,4	1518	2236	3400	-
47,6	1293	1908	3530	-
56,9	1430	2244	2950	-
60,0	1275	2039	2890	-
67,9	1055	1771	2900	-
129,0	877	2008	1020	-

Tabel 5.5 geeft een overzicht van de grootste stijgers en dalers in 2007. In dit jaar is er een gemeente die sterk daalt terwijl de uitgaven al hoger lagen dan het objectief budget. Ook zijn er twee gemeenten die sterk stijgen ondanks dat hun uitgaven lager waren dan het objectief budget. De gemeenten met zeer lage objectieve budgetten ontvangen een veel hoger budget door de herschatte gewichten.

Tabel 5.5: *De tien gemeenten met de grootste positieve of de grootste negatieve budgetverschuiving door de nieuwe gewichten*

Procentuele budgetverschuiving	Objectief budget 2007 huidig	Object budget 2007 nieuwe gewichten	Uitgaven 2007	HVE 2007
-11,6	3835	3389	1940	+
-8,5	4243	3884	1790	+
-7,9	3797	3497	3170	+
-7,2	4136	3837	4380	-
-6,4	4200	3929	3620	+
-6,3	3899	3652	1400	+
-6,1	4510	4233	1870	+
-5,9	4146	3902	2210	+
-5,7	4375	4124	3940	+
-5,7	3841	3624	2870	+
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
31,8	1653	2179	2500	-
31,8	1686	2222	2910	-
45,5	1294	1883	2670	-
46,3	1422	2080	4480	-
46,8	1532	2249	1190	+
65,5	1201	1988	1170	+
77,0	1085	1920	2700	-
89,5	1044	1978	3140	-
602,9	172	1207	3390	-
1472,1	67	1059	2790	-



Tabel 5.6 laat ten slotte de grootste stijgers en dalers in 2008 zien. De uitgaven over 2008 zijn uiteraard nog niet bekend. Er is 1 gemeente met een voorspeld negatief objectief budget in 2008 van -384 euro. Met de nieuwe gewichten wordt dit opgehoogd tot 707 euro.

Tabel 5.6: *De tien gemeenten met de grootste positieve of negatieve budgetverschuivingen door het gebruik van de herschatte gewichten, 2008*

Procentuele budgetverschuiving	Objectief budget 2008 huidig	Object budget 2008 nieuwe gewichten
-12,0	3973	3498
-9,7	3876	3501
-7,8	4172	3846
-7,8	4241	3912
-6,6	2941	2747
-6,4	3763	3523
-6,4	3595	3366
-5,7	3533	3330
-5,6	4469	4218
-5,6	4276	4036
...	...	...
...	...	...
...	...	...
32,6	1519	2014
33,0	1688	2245
37,4	1477	2031
39,1	1633	2271
41,7	1572	2228
43,3	1513	2168
53,0	1427	2184
77,8	1102	1960
183,0	464	1312
-	-384	707

## **5.2 Verbetering arbeidsmarktfactoren**

### *5.2.1 Budgetverschuivingen*

In tabel 5.7 staan de tien gemeenten met de grootste positieve of negatieve budgetverschuiving door de herschatte gewichten met kansen op de arbeidsmarkt ten opzichte van de budgetten met de herschatte gewichten. Van de tien gemeenten met een grote daling, heeft er slechts een gemeente een negatief herverdeeleffect bij de herschatte gewichten. Omgekeerd is er slechts een gemeente met een positief herverdeeleffect onder de tien gemeenten met een grote stijging van het budget.

Tabel 5.7: *De tien gemeenten met de grootste positieve en negatieve procentuele budgetverschuiving door de herschatte gewichten met kansen op de arbeidsmarkt voor laagopgeleiden, 2006*

Procentuele budgetverschuiving	Objectief budget 2006 herschatte gewichten	Object budget 2006 met kansen op de arbeidsmarkt	Uitgaven 2006	HVE 2006
-41,0	4395	2594	3950	+
-39,5	2957	1789	490	+
-36,1	2104	1345	1500	+
-30,5	2268	1576	660	+
-26,3	2274	1677	1070	+
-25,8	2274	1689	1450	+
-25,5	2268	1690	2370	-
-25,3	4468	3336	4010	+
-25,0	4721	3542	2250	+
-24,3	3771	2856	3030	+
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...
144,8	1096	2683	5310	-
147,0	1486	3669	2030	-
149,5	1486	3707	2040	-
161,4	1096	2864	3000	-
161,9	1514	3965	1330	+
169,4	1514	4079	2240	-
173,4	1486	4062	1730	-
176,7	1514	4189	2400	-
178,4	1096	3051	3650	-
206,4	1096	3357	2895	-